БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ХАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

6-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 254 (1516)
25 ДЕКАБРЬ ЖУМА 1959 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

КПСС Марказий Комитетининг Пленумида

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми Москвада ўз ишини бошлаганига 24 декабрда уч кун бўлди. Пленум қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш тўғрисидаги масалани муҳокама қилмоқда.

Эрталабки мажлисда бўлган музокараларда КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. П. Мжаванадзе, Киев область, Обухов районидаги «Червоний хлебороб» колхозининг раиси И. Ф. Кабанец, КПСС Москва область комитетининг секретари П. Н. Демичев, Сталинград область, Нехаев районидаги «Красное Сормово» колхозининг сигир соғувчиси В. Н. Рибачек, Ростов қишлоқ хўжалик машиналари заводининг директори В. А. Иванов ва бошқалар сўзга чиқдилар.

(ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

23 декабрда КПСС Марказий Комитетининг Пленуми Катта Кремль саройида ўз ишини давом эттирди.

Эрталабки мажлис Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Т. Ўлжабоевнинг** доклади билан бошланди. У айтадики, партия XXI съездининг тарихий қарорларидан илҳомланган Тожикистон меҳнаткашлари етти йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани кучайтириб юбордилар. Шу йилнинг дастлабки якунлари буюк планлар муваффақиятли амалга оширилаётганлигини кўрсатиб турибди. Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари етти йилликни яхши бошлаб бердилар. Биз, — деди ўртоқ Ўлжабоев, — Ватанга, партия Марказий Комитетига хурсандчилик билан шуни маълум қиламизки, Тожикистон пахтакорлари ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини ошириб бажардилар, давлатга 475 минг тонна пахта, шу жумладан пландан ташқари 25 минг тонна пахта сотдилар. Ҳозирги вақтда республикада ҳар гектар ердан 20 центнердан кам пахта олаётган колхоз ва совхозлар йўқ.

Шу йилнинг муҳим якуни шундан иборатки, Тожикистонда пахта тайёрлаш давлат планини бажармай қолган битта ҳам район, битта ҳам совхоз, битта ҳам колхоз, битта ҳам бригада бўлмади.

Ўртоқ Ўлжабоев айтадики, республика давлатга гўшт, сут, тухум, жун, қоракўл тери, хом тери, данакли мевалар, сабзавот, картошка, полиз экинлари ва пилла сотиш планини муддатидан илгари бажарди. Гўшт, сут ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш ва тайёрлашнинг кўпайиши билан бир қаторда чорва моллар сони янада ортди.

Колхоз ва совхозлар чорвачиликнинг Тожикистон учун янги тармоғи бўлган майин жунли қўйчиликни қисқа вақт ичида вужудга келтирдилар.

Ўртоқ Ўлжабоев яна қуйидагиларни айтди: Колхозлар экономикасининг узлуксиз ўсиб бораётганлиги ишлаб чиқариш ва маданий-маиший қурилишни кенг миқёсда амалга ошириш имконини берди. Кейинги беш йил ичида 8 мингдан кўпроқ ҳар хил ишлаб чиқариш объектлари, 300 га яқин мактаб, кўп миқдорда клуб, кинотеатрлар, болалар муассасалари, колхозчилар учун 50 мингга яқин уй-жой биноси қурилди. Шу етти йилликда қишлоқларда қурилиш ишлари юзасидан катта тадбирларни амалга ошириш мўлжалланади. Барча колхозларни электрлаштириш ва радиолаштириш тугалланади.

Докладчи қишлоқ хўжалигини кадрлар билан мустаҳкамлаш тўғрисида гапириб, айтадики, ҳозирги вақтда Тожикистонда колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришининг донғи кетган етакчилари билан бир қаторда, кўпгина ғайратли ёш раҳбарлар ҳам колхоз раислари ва совхоз директорлари лавозимларида ишламоқдалар. Кейинги беш йил ичида 4 мингдан кўпроқ қишлоқ хўжалик мутахассислари, партия ва совет ходимлари, олий ва ўрта қишлоқ хўжалик ўқув юртларини тамомлаб чиққан кишилар колхоз ва совхозларга юборилди. МТСлар қайта ташкил этилганлиги муносабати билан 10 мингга яқин механизатор ишлаш учун колхозларга борди.

Шу билан бирга, республика қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда жиддий камчилик ва нуқсонлар ҳам бор. Ўртоқ Ўлжабоев айтадики, Тожикистон Компартияси Марказий Комитети ана шу камчиликларни йўқотиш учун амалий тадбирлар белгилади. Республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари пахта, гўшт, мева, узум ва пилла етиштириш юзасидан 1965 йилга мўлжалланган даражага 1964 йилдаёқ эришиш, сут ва жун етиштириш юзасидан етти йиллик планни 1963 йилда бажариш учун курашмоқдалар.

Докладчи қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш йўллари тўғрисида гапириб, қуйидагиларни таъкидлайди: Республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари селекция ва уруғчилик ишларини яхшилаш, бир майдондан икки-уч марта ҳосил олиш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ҳамма тармоқларини комплекс механизациялаш учун курашмоқдалар. Ер майдонидан мақсадга мувофиқ фойдаланиш ва ғўза тупларини тўғри жойлаштиришга жиддий эътибор берилмоқда.

Колхозларда меҳнатни ташкил этиш ва меҳнатга ҳақ тўлашни яхшилашга катта эътибор берилади. Икки йил ичида барча колхозларни меҳнатга пул билан ҳақ тўлашга ва хўжалик ҳисобига кўчириш мўлжалланди. Пахтачилик бригадаларининг ҳаммаси келгуси йилнинг ўзидаёқ хўжалик ҳисоби асосида ишловчи трактор-далачилик бригадаларига айлантирилади ва уларда комплекс механизация кенг қўлланилади. Республика колхозларида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш учун меҳнат ва маблағ сарфлашни қисқартиш мақсадида пахтани қоп-қанорсиз ташиш усули жорий қилинади. Бу чора маблағни анча тежаш имконини беради. 1960 йилда тайёрланадиган пахтанинг камида 40 процентини шу йўл билан ташишга қарор берилди. Колхозларнинг сувни тежаб сарф қилишдан, ирригация шохобчаларини намунали аҳволда сақлашдан манфаатдорлиги оширилади.

Пахта, мева ва қишлоқ хўжалигининг бошқа айрим маҳсулотлари харид нархларини ўрганиб, деди ўртоқ Ўлжабоев, биз шундай хулосага келдикки, ҳозирги вақтда ана шу харид нархларини қайта қараб чиқиб, уларни камайтириш масаласини қўйиш мумкин бўлур эди, бунда шуни назарда тутиш кераккки, механизация жорий қилинса ана шу маҳсулотларни етиштириш таннархи камаяверади.

Бу масала партия комитетлари секретарларининг, ижроия комитетлар, колхоз ва совхоз раҳбарларининг кенгашида ҳамда Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида муҳокама қилинди. Мазкур маҳсулотларнинг давлат харид нархларини камайтириш зарур эканлиги тўғрисида якдиллик билан фикр изҳор қилинди. Бу чора, — дейди докладчи, — колхозларнинг қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва уларнинг таннархини камайтириш учун курашни кучайтиришларига ёрдам беради, даромад олишнинг эришилган даражасини сақлаб қолишни таъминлабгина қолмай, балки колхозларнинг даромадларини янада кўпайтиришга, колхозчиларнинг моддий фаровонлигини тағин ҳам яхшилашга ҳам олиб келади.

Ўртоқ Ўлжабоев КПСС Марказий Комитети Пленумини ишонтириб айтадики, партия XXI съездининг қарорларидан илҳомланган, КПССнинг ленинчи Марказий Комитетига чексиз содиқ бўлган Тожикистон партия ташкилоти меҳнаткашларни республика олдига қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажаришга сафарбар қилади, мамлакатимизда коммунистик жамият қурилишига муносиб ҳисса қўшади.

Шундан кейин Озарбайжон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **В. Ю. Охундов** доклад қилади. Ўртоқ Охундов Озарбайжон қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг 1953 йилдан буён ўтган давр ичида эришган муваффақиятларини исбот этувчи далилларни келтириб, бундай деди: Ишда, жумладан Озарбайжон қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишда жиддий хато ва нуқсонлар рўй бермаганида, бу муваффақиятлар янада кўпроқ бўлиши мумкин эди. Бу хатолар Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг 1959 йил июль ойидан буён ўтган уч пленумида партиявий кескинлик ва принципиаллик билан очиб ташланди. Бу хатоларни тузатиш тадбирлари ишлаб чиқилди ва бу тадбирлар амалга оширилмоқда. Озарбайжон коммунистлари ва Озарбайжоннинг барча меҳнаткашлари республика партия ташкилотининг фаолиятини яхшилашда унга ёрдам берган КПСС Марказий Комитети Президиумининг ғамхўрлигига юксак баҳо бердилар.

Ўртоқ Охундов деҳқончилик ва чорвачилик масалаларига тўхталиб айтдики, Озарбайжон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари кўпчилик қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш планини муддатидан илгари, Улуғ Октябрь революциясининг 42 йиллигигача бажардилар. Давлатга 302 минг тонна пахта, яъни аввалги йилдагидан 30 минг тонна кўпроқ пахта сотилди. Етти йилликда пахта етиштириш 1958 йилдагидан икки баравар ортиши керак. Озарбайжон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, узум, мева, гўшт, сут, жун, тухум етиштириш юзасидан берилган топшириқни беш йил ичида, пилла, сабзавот ва кўк чой барги тайёрлаш юзасидан берилган топшириқни тўрт йил ичида, тамаки тайёрлаш юзасидан берилган топшириқни уч йил ичида бажариш мажбуриятини олдилар.

Пахта етиштиришни кескин суратда кўпайтиришга асосан ҳосилдорликни ошириш йўли билан эришилиши лозим. Пахта етиштириш агротехникасини тубдан яхшилаш чоралари кўрилмоқда. Колхоз ва совхоз ерларининг тупроқ-агрономик карталарини тузиш соҳасида иш олиб борилмоқда. Бу тадбир ер ресурсларидан энг самарали фойдаланиш, ўғитларни тўғри ишлатишга ёрдам беради.

Янги ерларни ўзлаштириш — пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг асосий резервларидан биридир. Шу муносабат билан сув хўжалиги қурилиши катта аҳамиятга эгадир.

Ўртоқ Охундов чорвачиликнинг ривожланишига тўхталиб, қуйидагиларни таъкидлади: Озарбайжон Компартияси Марказий Комитети 1959 йилда партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз ва совхозларнинг бутун куч-ғайратини жамоат чорва моллар сонини янада кўпайтиришга, уларнинг маҳсулдорлигини ошириш ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришдаги қолоқликни тугатишга сафарбар қилди. Колхозларда чўчқачилик фермаларини кенгайтириш ва уларда боқиладиган чўчқалар сонини камида 2,6 баравар кўпайтириш керак.

Бу йил республикада 52 миллион пуд, яъни ўтган йилдагидан 31 процент кўпроқ дон тайёрланди. Лекин шундай бўлса ҳам, республикада дон экинлари ҳосили ҳали паст. Етти йилликда дон етиштиришни икки баравар кўпайтириш мўлжалланади. Бу вазифа асосан маккажўхорининг салмоғини ошириш, шунингдек бошқа экинларнинг ҳосилини кўпайтириш йўли билан ҳал этилади. Ҳозирги вақтда Сумгаитда гербицид ишлаб чиқарадиган Совет Иттифоқида энг йирик установка қурилиб битказилмоқда. Гербицид ёввойи ўтларга қарши курашнинг энг муҳим воситасидир. Установканинг ишга туширилиши Озарбайжоннинггина эмас, балки мамлакатдаги бошқа бир қанча районларнинг ҳам гербицидга бўлган эҳтиёжини таъминлаш имконини беради.

Республиканинг қишлоқ хўжалигида боғдорчилик ва узумчилик муҳим ўрин тутади. Планга мувофиқ республикада етти йил ичида 118 минг гектар майдонда янги боғ ва токзорлар вужудга келтириш кўзда тутилади, ҳолбуки, бу йил боғ ва токзорлар майдони 96 минг гектарни ташкил этган эди. Колхоз ва совхозлар етти йиллик план топшириқларидан анча ортиқ янги боғ ва токзорлар вужудга келтириш мажбуриятини олдилар. Қишлоқ хўжалигидаги ана шу тармоқларни янада ривожлантириш боғдорчилик ва узумчилик маҳсулотларини қабул қилиб олиш, қайтадан ишлаш ва сақлаш учун керакли базаларни мустаҳкамлашни талаб этади.

Республика меҳнаткашлари кўп вақтдан буён сабзавотга катта эҳтиёж сезиб келар эдилар. Партия Марказий Комитетининг сабзавотчиликни юксалтириш тўғрисидаги қарорларини амалга ошириш натижасида 1959 йилда 1953 йилдагидан икки баравардан зиёд сабзавот тайёрланди. Ҳозир куз-қиш фаслида сабзавот етиштириладиган майдонлар кенгайтирилмоқда. Апшерон ярим оролидаги колхоз ва совхозлар бутун йил бўйи очиқ майдонда муваффақиятли суратда сабзавот етиштириб келмоқдалар.

Республиканинг пиллачилари оқ пилла қуртини боқиш, қурт боқишдаги прогрессив усулларни қўллаш ва тут дарахтларини парвариш қилишни яхшилаш соҳасида анча иш қилдилар. Давлатга 31 минг 650 центнер пилла сотилди. Бу — пландагидан ортиқдир.

Докладчининг фикрича, тракторларни ва қишлоқ хўжалик машиналарини ремонт қиладиган колхоз устахоналари учун типовой машина-ускуналар ишлаб чиқаришни ташкил қилиш тўғрисидаги масалани қараб чиқишни СССР Госпланига ва СССР Қишлоқ хўжалик министрлигига топшириш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Республикадаги РТСларнинг бир қисмини йирик колхозларга топшириш мўлжалланди, баъзи РТСлар базасида эса тракторларни ва бошқа техникани капитал ремонтдан чиқарадиган районлараро устахоналар ташкил этиш, шунингдек колхозларда ирригация ва мелиорация ишларини бажариш учун районлараро мелиорация станциялари ташкил қилиш мўлжалланди.

Докладчи колхоз ва совхозларни раҳбар кадрлар билан мустаҳкамлаш, қишлоқ Советлари ва колхозларни йириклаштириш, партия аппаратини такомиллаштириш масалаларига кўпроқ эътибор берди. Биз, — деди яна докладчи, — саноат корхоналари партия ташкилотларидан намуна олиб, колхоз партия ташкилотларида ҳам конкрет шароитларга қараб, ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва давлатга қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш планларининг бажарилишини контроль қилувчи комиссияларни, қишлоқ хўжалик техникасидан фойдаланиш ва колхоз ишлаб чиқаришини механизациялаш устидан контроль қилувчи комиссияларни, қишлоқ хўжалик маҳсулоти таннархини камайтириш устидан контроль қилувчи комиссияларни тузиш лозим деб ҳисоблаймиз.

Ўртоқ Охундов Пленумни ишонтириб айтдики, Озарбайжон коммунистлари ва барча меҳнаткашлари ишдаги мавжуд камчиликларни йўқотиш ва республика қишлоқ хўжалигини кескин суратда юксалтиришга эришиш учун кучларини аямайдилар.

Ўртоқ Охундовнинг докладидан кейин Пленумда докладлар юзасидан музокаралар бошланди.

КПСС Рязань область комитетининг биринчи секретари **А. Н. Ларионовга** сўз берилди. У, область қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг колхоз ва совхозларда гўшт етиштиришни бир йил ичида 3,8 баравар кўпайтириб, ўзларининг юксак мажбуриятларини қандай бажарганликлари ҳақида сўзлаб берди. Чорва молларнинг ҳамма турларини анча кўпайтиришга, асосан ўзида урчитиш ҳисобига анча кўпайтиришга эришилди ва чўчқаларни ёппасига боқиб семиртириш ҳамда қорамолларни боқиб семиртириш ишлари ташкил қилинди.

Парранда гўшти тайёрлашни кўпайтириш соҳасида кўп иш қилинди. Чорвачиликнинг янги соҳаси — қуёнчилик вужудга келтирилди.

Халқ ўртасида ташкилотчилик ишлари ва сиёсий ишларнинг яхши уюштирилганлиги ана шу муваффақиятларни қўлга киритиш учун асос бўлди. Рязанликлар, деб таъкидлади нотиқ, кейинги йил ичида қишлоқ хўжалигини, хусусан чорвачиликни ривожлантиришда яхши натижаларга эришган эканлар, бунга аввало сабаб шуки, область партия ташкилоти кишиларни КПСС XXI съездининг тарихий қарорларини бажариш учун курашга отлантира ва сафарбар қила олди.

Хотин-қизлар ва ёшларнинг меҳнат активлигини оширишга алоҳида эътибор берилди. Бу эса, область партия ташкилотининг чорвачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида минг-минглаб ажойиб ташаббускорларни тарбиялаб етиштиришига имконият туғдирди.

Биз, — деди ўртоқ Ларионов, — етти йилликнинг иккинчи йилида ана шу эришилган ютуқларни мустаҳкамлашимиз лозим. 1960 йилда областда ҳар юз гектар экин майдони ҳисобига 64 центнердан гўшт (сўйилган вазнда) олиш ва давлатга 180—200 минг тонна гўшт сотиш ёки уч йил планини бажариш мўлжалланди. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш соҳасида етти йиллик планни уч йилда бажаришга қарор қилинди.

Ўртоқ Ларионов, келгуси перспективаларга тўхталиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида кўп меҳнат талаб этадиган оғир ишларни механизациялашни кескин суратда кучайтириш зарур, деди.

Львов областидаги Шевченко номли колхоз аъзоси **Я. С. Чиж** меҳнат унумдорлигини ошириш ва чўчқа гўшти етиштиришни анча арзонлаштириш соҳасида ўз тажрибасини айтиб берди. У айтдики, чорва молларни бемалол қўйиб юбориб боқишга ўтиш ўша биноларнинг ўзига беш баравар кўпроқ чўчқа сиғдириш имкониятини берди. Шу туфайли у илгари 10—15 киши боқиб келган чорва молларга бир ўзи қараш имкониятига эга бўлган.

Бу йил, дейди сўнгра ўртоқ Чиж, мен меҳнат сарфлашни янада камайтириш йўлларини қидира бошладим. Бизда чўчқаларга озуқани албатта пишириб ёки димлаб бериш керак, деб ҳисобланар эди. Мен чўчқачилик усталарининг тажрибасини ўрганиб, чўчқаларга концентратларни қуруқ ҳолда, ширали озуқалар — сабзи, лавлаги, картошкани эса майдаламасдан, хом ҳолида едирадиган бўлдим. Бу тадбир менга меҳнат унумдорлигини 20 баравардан зиёд ошириш имкониятини берди. Мен чўчқаларга маккажўхори ва бошқа арзон озуқа бериб, орттирилган вазннинг ҳар центнерининг таннархи 224 сўмга тушишига эришдим. Мен 1960 йилда бир минг центнер чўчқа гўшти етиштириш ва орттирилган вазннинг таннархини 200 сўмгача камайтириш мажбуриятини оламан.

КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Свердловск область партия комитетининг биринчи секретари **А. П. Кириленко** сўзга чиқади. Областнинг колхоз ва совхозлари, дейди у, бу йил гектарига ўрта ҳисобда юз пуддан ғалла ва юз центнердан картошка ҳамда сабзавот ҳосили олдилар. Ғалла тайёрлаш плани муддатидан илгари бажарилди. Пландан ташқари 8 миллион пуддан кўпроқ дон сотилди.

Область аҳолисини шу ерда етиштирилган чорвачилик маҳсулотлари билан таъминлашдан иборат муҳим вазифани ҳал этиш йўлига жиддий қадам қўйилди. Бу йил 82 минг тоннадан зиёд, яъни икки йиллик план миқдорида гўшт тайёрланди. Колхоз ва совхозлар давлатга ўтган йилдагидан 25 процент кўпроқ сут ва 50 процент кўпроқ тухум сотдилар. Қорамол, чўчқа ва паррандалар сони кўпайди.

Биз, деди ўртоқ Кириленко, муваффақиятларимизнинг ҳали катта эмаслигини ва кўп ишлар қилишимиз лозимлигини яхши биламиз. Асосий эътибор, аввало, ташкилотчилик ишларини яхшилашга қаратилмоқда. Партия, совет ва комсомол ташкилотлари ҳар бир хўжаликнинг ишини чуқурроқ тушунадиган бўлиб қолдилар, айниқса шу нарса муҳимки, улар чорвадор кадрлар билан кўпроқ ишлайдиган, илғорлар тажрибасини, фан ютуқларини ўрганадиган ва ёядиган бўлиб қолдилар. Чорвачилик фермаларининг бригадалари коммунистлар ва комсомоллар билан мустаҳкамланди. 112 ферманинг ходимлари, асосан ёшлар коммунистик меҳнат коллективи номини олиш учун курашмоқдалар. Колхоз ва совхозларда юзлаб ва минглаб ажойиб илғорлар, ўз ишининг усталари етишиб чиқди. Улар эски тушунчаларни далил улоқтириб ташламоқдалар.

Краснодар ўлкасининг Кореновский районидаги Киров номли колхоз раиси **К. Т. Третьяков** сўзга чиқиб, колхозларнинг жамоат хўжалиги кейинги йилларда ўз тараққиётида янги, юксак босқичга кўтарилганлигини ўз колхози мисолида кўрсатиб берди. Бу йирик колхознинг пул даромади 1953 йилда 9,7 миллион сўмни ташкил этган бўлса, 1959 йилда қарийб 43 миллион сўмга етди.

Колхоз бу йил 25 минг тонна ғалла йиғиб олди. Кузги буғдойнинг ўртача ҳосили гектарига 28,1 центнерга баравар бўлди. Хўжалик маккажўхори экинларини анча кенгайтириб, унинг майдонини беш минг гектарга етказди. Бу майдоннинг деярлик ярмидан икки марта ҳосил олинмоқда. Маккажўхори экинларининг кўпайтирилиши ва ҳосилдорликнинг ўсиши чорвачиликни озуқа билан таъминлашга имкон берди, 1959 йилда колхоз ер майдонларининг ҳар юз гектарига 73 центнердан, яъни ўтган йилдагига нисбатан икки баравар кўпроқ гўшт (сўйилган вазнда), 223 центнердан сут етиштирилди, давлатга 1093 тонна гўшт ва 2830 тонна сут сотди.

Бироқ, колхозимиз, Кубандаги бошқа хўжаликлар каби янада катта резервларга эга. Дон, гўшт, сут, қанд лавлаги ва бошқа маҳсулотларни анча кўпроқ етиштириш мумкин.

Колхоз раиси мавжуд қишлоқ хўжалик машиналарини такомиллаштириш ва янгиларини яратиш ҳақида масала қўяди.

КПСС Татаристон область комитетининг секретари **С. Д. Игнатьев** ўз сўзида айтдики, область партия ташкилоти Марказий Комитетнинг декабрь Пленуми ва КПСС XXI съездидан кейин колхоз ва совхозларни зарур иқтисодий билимларга ва ташкилотчилик қобилиятларига эга бўлган ходимлар билан мустаҳкамлаш йўлида жиддий иш олиб борди. Бу йил 220 колхоз ва 1718 далачилик бригадаси ҳамда чорвачилик фермасига тайёрлиги кўпроқ бўлган ходимлар раҳбар қилиб қўйилди.

1959 йилда республикада кўкламги экишнинг яхшироқ ўтказилганлиги ҳамда донли ва дуккакли экинлардан қулай келган 1958 йилдагига нисбатан кўпроқ ҳосил олинганлиги ташкилотчилик ишларининг ижобий натижаси бўлди. Давлатга ғалла сотиш плани муддатидан илгари бажарилди. Колхозларнинг пул даромадлари ўтган йилдагига нисбатан қарийб 30 процент ортди.

Ўртоқ Игнатьев 1959 йилда ҳар гектардан ўрта ҳисобда камида 300 центнер сўтали маккажўхори олиш ҳақидаги мажбуриятнинг муваффақиятли бажарилганлиги тўғрисида гапиради.

Етти йилликнинг иккинчи йилида Татаристоннинг колхоз ва совхозлари гўшт етиштиришни 1959 йилдагига нисбатан икки баравар, сут етиштиришни 25 процент, тухум етиштиришни икки баравар кўпайтирадилар. Гўшт етиштириш жиҳатидан 1965 йил учун белгиланган даражага 1961 йилдаёқ эришилади, сут, тухум ва жун етиштириш жиҳатидан эса—1962 йилда эришилади.

Украин колхозчиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **Е. А. Долинюк** минбарга чиқади. Мен Москвага жўнаб кетаётганимда, деди у, колхозимиз аъзолари Пленумнинг ҳамма қатнашчиларига алангали салом топширишни ва қишлоқ хўжалигини янада юксалтиришда муваффақиятлар тилашни мендан сўрадилар.

Ўртоқ Долинюк КПСС XXI съездида ўз зиммасига олган мажбуриятни унинг звеноси муваффақиятли бажарганлиги ҳақида, гектарига 223 центнердан маккажўхори дони ва 1605 центердан кўкпоя олганлиги ҳақида гапиради.

Ўртоқ Долинюк айтадики, звеномизнинг иш тажрибасини ўрганиш учун бу йил область мактаби ташкил қилинди. Ёшлар бу мактабни муваффақиятли битириб чиқиб, маккажўхоридан мўл ҳосил етиштирдилар.

Ўртоқ Долинюк ишлаётган колхоз етти йиллик планни тўрт йилда бажариш ва ер майдонларининг ҳар юз гектарига 175 центнердан гўшт ва 800 центнердан сут етиштириш мажбуриятини олган, унинг звеноси эса етти йиллик планни уч йилда бажаришга қарор қилган.

Биз, деди ўртоқ Долинюк, 1960 йилда 105 гектар ерда думбуллигида сўтаси билан бирга 1650 центнердан кўкпоя ва 20 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 225 центнер маккажўхори дони етиштиришга ваъда берамиз. Мен закарпатьелик икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ганна Ладан звеносини мусобақага чақирдим.

Қозоғистон ССР Министрлар Совети раиси **Д. А. Кунаевга** сўз берилади. У ўз нутқининг анча қисмини Қозоғистонда чорвачиликнинг ривожланишига бағишлади. Республикада чорва моллар сони йил сайин кўпаймоқда, чорвачилик маҳсулдорлиги оширилмоқда, бу эса чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга имкон берди. Қозоғистон 10 декабргача давлатга планда белгиланган 436 минг тонна ўрнига 639 минг тонна гўшт ҳамда планда белгиланган 74 минг тонна ўрнига 78 минг тонна жун топширди. Бироқ, дейди сўнгра ўртоқ Кунаев, чорва моллар сонини, шунингдек гўшт ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш суръатлари етарлик эмас. Қозоғистон чорвачиликнинг ривожланишини жадаллаштириш учун катта имкониятларга: йирик дон базасига, ўн миллионлаб гектар яйлов ва пичанзорларга, малакали чорвадорларнинг катта армиясига эга.

Буларнинг ҳаммаси, дейди ўртоқ Кунаев, етти йиллик мобайнида Қозоғистон гўшт, жун ва қоракўл тери етиштириш жиҳатидан йирик базага айланади, деб Марказий Комитет Пленумини ишонтириш учун асос беради.

— Чувашистон АССР Вурнари районидаги Ленин номли колхозимизнинг аъзолари,—дейди шу колхоз раиси **С. К. Коротков**,—бундан бир йил муқаддам, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш юзасидан 1959 йил учун олган ўз мажбуриятларини КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленумига маълум қилишни менга топширган эдилар. Пленум давом этиб турган ўша кунларда бизнинг колхозимиз билан Львов областининг Н. Ф. Старовина раислик қилувчи Сталин номли колхози ўртасида мусобақа бошланган эди. Колхозимизнинг аъзолари ўз мажбуриятларини бажариш йўлида зўр ғайрат билан меҳнат қилдилар ва партия Марказий Комитетининг ушбу Пленуми очилишигача ер майдонларининг ҳар 100 гектарига 120 центнердан гўшт ва 330 центнердан сут етиштирдилар.

Давлатга гўшт сотиш юзасидан олти йиллик план ва сут сотиш юзасидан уч йиллик план бажарилди. Жамоат чорва молларининг сони анча кўпайди.

Чорва моллар сонини ва жамоат чорвачилигининг маҳсулдорлигини кескин суратда ошириш учун экин майдонлари структурасини тубдан қайта қараб чиқиш, хашаки экинлар майдонини ва ҳосилдорлигини анча ошириш зарурати туғилди. Чорва моллар озуқасига яхши сифатли маккажўхори силосининг қўшилганлиги жамоат чорва моллари сонини ҳамда сут ва гўшт етиштиришни кўпайтиришга ёрдам берди.

Биз, дейди сўзининг охирида ўртоқ Коротков, сут ва гўшт етиштириш соҳасида етти йиллик планни уч йилда бажаришга ваъда берамиз.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари **А. Ф. Засядько** ўз нутқини қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини замонавий техника билан таъминлаш масалаларига бағишлади. У айтдики, қишлоқ хўжалигини янада кескин суратда юксалтириш учун трактор, қишлоқ хўжалик машинасозлиги ва автомобилсозлик саноатининг ишини анча яхшилаш талаб қилинади. Шу саноат тармоқларининг ходимлари катта иш қилдилар, аммо бу ишлар қишлоқ хўжалигининг эҳтиёжларини қондира олмайди. Қишлоқ хўжалигини комплекс механизациялаш учун кўпгина машиналар етишмайди.

Ўртоқ Засядько мамлакатнинг турли иқлимдаги зоналари учун қишлоқ хўжалик экинларини етиштириш ва йиғиб олишнинг технологик карталарини ишлаб чиқиш зарур деб ҳисоблайди. Ҳозирги вақтда Ленинград учун ҳам, жанубий районлар учун ҳам бир хил тракторлар ишлаб чиқарилмоқда. Бунинг сабаби—заводларда ва конструкторлик бюроларида ана шундай карталарнинг йўқлигидадир. Қишлоқ хўжалик ишларини комплекс механизациялаш учун иқтисодий жиҳатдан асосланган машиналар системасини вужудга келтириш зарур.

Саноатдаги конструкторлик ташкилотларининг, шунингдек илмий-тадқиқот институтларининг бўшлиги ва тарқоқлиги қишлоқ хўжалиги учун техниканинг яхшиланишига халақит бераётган сабаблардан биридир.

Агар биз ўз машинасозлик базамизни тўғри ташкил қилсак, конструкторлик ташкилотларини мустаҳкамласак, деди пировардида ўртоқ Засядько, у ҳолда қишлоқ хўжалигига уни комплекс механизациялаш вазифасини тўла ва тўғри ҳал қиладиган машиналарни энг қисқа муддат ичида етказиб берамиз.

Минск областининг Любань районидаги «Червона Змена» колхозида катта ўзгаришлар рўй берди, дейди шу колхознинг раиси **Н. И. Шаплико**. Бу колхоз Полесье ерларида, илгари ўтиб бўлмайдиган ботқоқ ва қумлоқ бўлган ерларда жойлашган. Давлатнинг катта ёрдами ва колхозчиларнинг зўр меҳнати туфайли бу ерлар эндиликда унумдор ва маҳсулдор далаларга айлантирилган. Шу йилнинг 11 ярим ойи ичида ер майдонларининг ҳар юз гектарига 350 центнердан сут ва 92 центнердан гўшт етиштирилди.

Захи қочирилган торфли ерларда маккажўхори мўл ҳосил беради. Хўжалик ҳар гектардан 1104 центнер маккажўхори пояси олди. Бу эса ҳар бир бош сигирга 13 тоннадан силос тайёрлаш имконини берди.

Колхоз йил сайин 6—7 миллион сўмдан даромад олиб, катта қурилиш ишларини амалга оширмоқда. Кўпгина ишлаб чиқариш бинолари қурилди, кейинги икки йил ичида эса колхозчилар учун колхоз ёрдами билан 105 уй қурилди ва 180 уй ремонт қилинди.

Биз, дейди сўнгра ўртоқ Шаплико, Курск областидаги Калиновка қишлоғида бўлдик ва унда кўп нарсани ўргандик. Биз ўз имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, шу колхоз билан мусобақалашишга қарор қилдик ҳамда янги йилда ер майдонларининг ҳар юз гектарига 450 центнердан сут ва 100 центнердан гўшт етиштириш мажбуриятини олдик.

Бизларни, оддий кишиларни бу мажлисга таклиф этганлиги учун партиямиз Марказий Комитетига раҳмат, дейди пировардида ўртоқ Шаплико.

Пленумнинг кечки мажлиси шу билан тамом бўлди.

24 декабрда Пленум ўз ишини давом эттирди. (ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

Ўртоқлар! Марказий Комитетнинг бу Пленуми партия ва халқимиз ҳаётидаги муҳим воқеадир. Пленум ҳайратда қоларлик ажойиб натижалар берган йилни якунлайди, бу йил тарихга КПСС XXI съезди ишлаб чиққан жуда катта программадан — коммунистик қурилишни кенг авж олдириш программасидан руҳланган совет халқи шонли жаҳоншумул-тарихий ғалабаларга эришган йил бўлиб киради.

Етилган хўжалик-сиёсий вазифаларни илмий асосда ва изчиллик билан чуқур ҳал қилиб бераётган партиямиз фаолиятининг жанговар ленинча руҳи, партиямизнинг жуда катта ташкилотчилик генийси, партиянинг назария ва практикани бир-бирига чамбарчас боғлаб амалга ошириш маҳорати совет кишиларини бениҳоя қувонтирмоқда ва руҳлантирмоқда.

Кейинги йилларда партия халқ хўжалигига раҳбарлик қилишда ҳақиқатан революцион ўзгаришларни амалга оширди. Бу революцион ўзгаришлар экономика ва маданиятни, фан ва техникани зўр куч билан юксалтиришни ва мисли кўрилмаган даражада яшнатишни, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини анча ўстиришни таъминлади. Бу йиллар партиямиз тарихига марксизм-ленинизм назариясини ижодий қўллашнинг ва янада ривожлантиришнинг ғоят ёрқин саҳифаси бўлиб киради. Партиямизнинг кучи яна шу билан кўпайиб бормоқдаки, у ҳамиша халқ билан маслаҳатлашиб, халқнинг коллектив ақл-идрокига, донишмандлигига ва жуда бой ҳаётий тажрибасига таяниб ишламоқда.

Ўзбекистон партия ташкилоти, республиканинг ҳамма меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленумини чақириш тўғрисидаги хабарни ҳамда бу Пленумда республика Коммунистик партияси Марказий Комитетининг ҳисобот доклади қўйилиши тўғрисидаги хабарни жуда катта хурсандлик билан кутиб олдилар. Бутун мамлакатда бўлганидек, Ўзбекистонда ҳам бу хабар омманинг меҳнат ғайратини ва сиёсий активлигини, социалистик мусобақанинг қудратли тўлқинини янада кучайтириб юборди, бу эса халқни етти йиллик биринчи йилининг топшириқларини муваффақиятли равишда бажаришга сафарбар қилишда ғоят катта роль ўйнади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ҳисоботи КПСС Марказий Комитети Пленумида қўйилганлигини биз партиямиз Марказий Комитетининг Совет Ўзбекистонини янада яшнатиш тўғрисида қилаётган ғамхўрлиги ва ёрдамининг янги ифодаси деб ҳисобламоқдамиз.

Ўзбекистон колхозчилари, совхоз ва РТС ишчилари, механизаторлари, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахассислари КПСС Марказий Комитети Пленумига тайёргарлик кўриб, ишлаб чиқаришнинг фойдаланилмасдан ётган резервларини топишга, янги техникани ва комплекс механизацияни жорий қилиш асосида меҳнат унумдорлигини бутун чоралар билан оширишга ва маҳсулот таннархини камайтиришга ўзларининг асосий эътиборларини бердилар.

Партия ташкилотлари ташкилотчилик иши ва сиёсий иш савиясини оширдилар, социалистик мусобақага, ишчилар ва колхозчиларнинг ,механизаторлар, мутахассислар, барча меҳнаткашларнинг ижодий активлигига бошчилик қилдилар. Шу асосда социалистик мажбуриятларни тўла бажариш билан бирга ошириб ҳам бажариш таъминланди.

Республика меҳнаткашларининг етти йилликнинг биринчи йилида қилган ишлари якунларини Марказий Комитет Пленумига айтиб ўтишга ижозат бергайсиз.

Ўзбекистон колхозлари ва совхозлари давлатга 3 миллион 157 минг тонна пахта сотдилар **(қарсаклар)**, яъни пландагига қараганда 187 минг тонна кўп, 1958 йилдагидан 212 минг тонна кўп ва 1953 йилдагидан 729 минг тонна кўп пахта сотдилар. Пахтанинг қарийб 85 проценти биринчи сортга қабул қилинди. **(Қарсаклар).**

Республиканинг ҳамма меҳнаткашлари шу нарсани жуда яхши биладиларки, умумиттифоқ меҳнат тақсимотида мамлакатни энг қимматли хомашё бўлган пахта билан тобора кўпроқ миқдорда таъминлаб туришдек фахрли вазифа Ўзбекистон зиммасига тушган, пахта — ўзбек халқининг Совет Иттифоқидаги ҳамма халқлар билан муттасил мустаҳкамланиб бораётган дўстлигининг, ўзбек халқининг энг биринчи интернационал ва ватанпарварлик бурчининг моддий ифодасидир.

Ўзбекистон пахтакорлари партияга, Ватанга, бутун совет халқига шу нарсани хурсандчилик билан маълум қиладиларки, бу йил улар пахта етиштиришда энг юқори даражага эришдилар, республика пахтачилигининг бутун тарихида пахтадан энг юқори ҳосил олдилар ва пахтани машинада териш ишларини ўтказишда тубли бурилиш ясашга муваффақ бўлдилар. Бу йил ҳамма областлар, деярлик ҳамма районлар, колхозлар ва совхозларнинг катта кўпчилиги давлатга пахта сотиш соҳасида ўз планларини ва социалистик мажбуриятларини бажардилар.

Давлатга Тошкент областининг колхозлари ва совхозлари 462 минг тонна, Андижон области 450 минг тонна, Фарғона области 406 минг тонна, Самарқанд области 391 минг тонна, Наманган области 312 минг тонна, Бухоро области [illegible]02 минг тонна, Хоразм области [illegible]60 минг тонна, Сурхондарё области 230 минг тонна, Қорақалпоғистон АССР 218 минг тонна, Қашқадарё области 146 минг тонна пахта сотди. **(Қарсаклар).**

Шу нарса ҳам қувонарлики, бу йил республиканинг пахтакор совхозлари (бу совхозларнинг кўплари колхозлар базасида ташкил этилган эди) ўз планларини ва социалистик мажбуриятларини бутун республикада бўлганига қараганда олдинроқ бажардилар. **(Қарсаклар).**

Ўзбекистонда пахтанинг ҳар бир гектаридан ўрта ҳисобда 22,8 центнердан ҳосил олинди. Ўрта ҳисобда пахтанинг ҳар бир гектаридан Андижон области қарийб 28 центнердан, Сурхондарё области 26,3 центнердан, Наманган области 25,8 центнердан ҳосил олди. Республиканинг шимолида жойлашган Хоразм областида пахтанинг ҳар бир гектаридан қарийб 26 центнердан ҳосил олинди. **(Қарсаклар).**

Андижон, Оржоникидзе, Наманган, Пахтаобод, Тўрақўрғон, Ленин районлари ҳар бир гектардан 30 центнердан ошиқ ҳосил олдилар, Денов райони эса ҳар бир гектардан 36,5 центнерга етказиб ҳосил олди.

Республиканинг 175 колхози ва совхози катта майдонларда ҳар бир гектаридан 30—40 центнердан ва ундан ҳам ошириб пахта топширдилар. Қашқадарё областидаги «Коммуна» колхози пахтанинг ҳар бир гектардан 46 центнердан, Сурхондарё областидаги «8 март» колхози 45 центнердан, Бухоро областидаги «Октябрь» колхози 44 центнердан, Тошкент областидаги «Ҳақиқат» колхози 42 центнердан ҳосил олди. **(Қарсаклар).** Сурхондарё областидаги «Ҳазарбоғ» совхози 3.200 гектар ернинг ҳар бир гектаридан 35 центнердан ҳосил олди. Фарғона областида колхозлар базасида ташкил этилган Охунбобоев номли совхоз эса 4 минг гектарга яқин ернинг ҳар бир гектаридан 27 центнердан пахта олди.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Шарофат Баракаева бошчилигидаги бригада 88 гектар ернинг ҳар бир гектаридан 67 центнердан пахта олди. **(Қарсаклар).** Шу Пленумда қатнашаётган Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ғанишер Юнусов бошчилигидаги комплекс механизация бригадаси Мирзачўл ерларида ҳар бир гектар ердан 60 центнерга етказиб ҳосил етиштирди. Бундай мисоллар бизда жуда кўп.

Республика қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ҳам анча катта муваффақиятлар қўлга киритилди. 1953 йилдагига нисбатан қоракўл терилар тайёрлаш 24,6 процент, луб экинларининг пояларини тайёрлаш 2,3 баравар, гўшт тайёрлаш 2 баравар, сут тайёрлаш 2,8 баравар, жун тайёрлаш 1,4 баравар, тамаки тайёрлаш 1,5 баравар, тухум тайёрлаш 2,9 баравар, картошка тайёрлаш 3,6 баравар, сабзавот тайёрлаш 2,4 баравар кўпайди. Бу йил давлатга пилла, ғалла, хом тери ва бошқа маҳсулотлар сотиш планлари ошириб бажарилди. Боғлар ва токзорларни кўпайтириш соҳасида катта ишлар қилинди. **(Қарсаклар).**

Республика саноатни ривожлантиришда ҳам яхши натижаларга эришди. Тошкент, Фарғона, Самарқанд, Бухоро ва Қорақалпоғистон Халқ хўжалик кенгашларининг ҳаммаси, умуман бутун Ўзбекистон саноати ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик планини 18 декабрда муддатидан олдин бажардилар. Саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми 1958 йилдагига нисбатан 10 процент кўпайди. Пландан ташқари яна бир неча юз миллион сўмлик саноат маҳсулоти ишлаб чиқарилади. Товар оборот плани, юклар ташиш плани ва халқ хўжалигини ривожлантиришнинг бошқа муҳим кўрсаткичлари бўйича белгиланган планлар тўла бажарилай деб қолди.

КПСС Марказий Комитетининг ва Иттифоқ ҳукуматининг доно раҳбарлиги ва кундалик ёрдами туфайли бизнинг республикамиз етти йилликнинг биринчи йилида шу муваффақиятларга эришди . Ўзбек халқи Марказий Комитетга, унинг Президиумига, жонажон Совет ҳукуматига республикани яшнатиш тўғрисида муттасил ғамхўрлик қилиб келаётганликлари учун чуқур миннатдорчилик билдиради ва чин кўнгилдан ташаккур изҳор қилади. **(Қарсаклар).**

Партиямиз улуғ Лениннинг миллий масалага доир васиятларини оғишмай ва изчиллик билан амалга ошираётганлиги барча иттифоқчи республикаларнинг, шу жумладан Совет Ўзбекистонининг ҳам экономикасини ва маданиятини барқ уриб ўстиришни ва мисли кўрилмаган даражада яшнатишни таъминламоқда. Синалган ва содиқ ленинчи партия Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев мамлакатимизнинг бошқа халқлари каби ўзбек халқи тўғрисида ҳам меҳрибонларча ғамхўрлик қилиб, уларга жуда катта эътибор бериб келмоқда. **(Қарсаклар).** Никита Сергеевич Ўзбекистонда уч марта бўлди. Халқимиз унинг зўр ғайратини, жўшқин ташаббусини, самимийлигини ва меҳрибонлигини яхши қадрлаб, ўзининг азиз меҳмони ва улуғ дўстини ғоят хурсанд бўлиб кутиб олди. Никита Сергеевичнинг ишчилар, колхозчилар, интеллигенция билан бўлган учрашувлари ва ўтказган самимий суҳбатлари шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларини Ватаннинг шон-шуҳрати йўлида меҳнат соҳасида янги қаҳрамонликлар кўрсатишга руҳлантирди. Унинг бизга берган доно маслаҳатлари ва ҳаққоний танқидий мулоҳазалари камчиликларимизни аниқ кўриб олишимизга ва бутун куч-ғайратни шу камчиликларни йўқотишга сафарбар қилишимизга ёрдам берди.

Ўзбекистон партия ташкилоти, республиканинг ҳамма меҳнаткашлари Сиз азиз Никита Сергеевичга ўзбекча қилиб, чин кўнгилдан катта самимий раҳмат айтишни менга топширдилар. **(Қарсаклар).**

Улуғ рус халқи, мамлакатимизнинг ҳамма халқлари қардошларча ёрдам бериб турганликлари туфайли Ўзбекистон экономикасини ва маданиятини ривожлантиришда ажойиб муваффақиятларни қўлга киритиш мумкин бўлди. Биз Тожикистон ва Қозоғистон, Озарбайжон ва Туркманистон, Қирғизистон ва Арманистон пахтакорлари билан қилаётган традицион мусобақамизни юксак даражада қадрлаймиз. Бизнинг халқларимиз қўлни қўлга бериб, туғишган ака-укалардек бир-бирлари билан ҳамкорликда совет пахтачилигини олға силжитмоқдалар.

СССР халқларининг қардошлик иттифоқи, бузилмас дўстлиги партиямизнинг улуғ ғалабасидир. Бу дўстлик шу қадар улуғ, шу қадар кенг ҳажмдаги дўстликдирки, энди у мамлакатимиз халқларининг энг яқин қариндошлигига айланиб кетди. Ўзбек халқи бу улуғ дўстликка ҳамиша содиқ бўлиб келди ва бундан буён ҳам содиқ бўлиб қолади. **(Қарсаклар).**

Ўртоқлар! Пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантириш учун курашда республика эришган муваффақиятлар коммунистик қурилишнинг партия XXI съезди белгилаб берган жуда катта программасини ҳамда КПСС Марказий Комитетининг 1958 йил декабрь Пленумида қўйилган вазифаларни амалга оширишдаги биринчи қадамдир, холос. Партия XXI съездининг қарорларида айтилганидек, Ўзбекистон ССР бундан буён ҳам мамлакатнинг асосий пахта базаси бўлиб қолади. Бинобарин пахта етиштиришни бутун чоралар билан кўпайтириш Ўзбекистон партия ташкилотининг асосий вазифаси бўлиб қолади.

Социалистик юртимиздаги барча қардош халқлар сингари ўзбек халқи ҳам етти йиллик план топшириқларини муддатидан олдин бажаришга ватанпарварлик билан зўр бериб интилмоқда. Ўзбекистон пахтакорлари пахта етиштиришнинг етти йилликнинг охири учун белгиланган даражасига муддатидан бир йил олдин эришишга, давлатга 1964 йилда 3 миллион 600 минг тонна, 1965 йилда эса 4 миллион тонна «оқ олтин» сотишга қарор қилдилар. **(Қарсаклар).** Биз 1960 йилда 3 миллион 170 минг тонна пахта етиштириб, давлатга сотиш мажбуриятини оламиз. Бу олган мажбуриятни бажармоқ учун республика колхозлари ва совхозларида етарли резервлар бор.

Биринчи резервимиз шуки, биз қолоқ хўжаликларни қолоқликдан чиқариб олишимиз керак. Ҳосилдорликни ошириш плани умуман бутун республикада ошириб бажарилди. Бироқ, етарли чоралар кўрмаганлигимиз сабабли 297 колхоз ва совхоз ҳар бир гектаридан 20 центнердан кам ҳосил олди. Бу—республика партия ташкилотининг ишидаги катта нуқсондир. Шу хўжаликларда пахтанинг ҳосилдорлигини ошириб, ўрта ва илғор хўжаликлар даражасига етказиш пахта етиштиришни қўшимча маблағлар сарфламай, тахминан 200 минг тонна кўпайтиришимизга имкон беради. **(Қарсаклар).**

Иккинчи резерв шуки, биз пахтанинг ҳосилдорлигини республиканинг ҳамма колхозлари ва совхозларида оширишимиз керак. Пахтакорлар ҳар бир гектардан олинадиган ўртача ҳосилни 1964 йилда 25 центнерга, эскидан суғорилиб келган ерларда эса 27 центнерга етказишга сўз бердилар. Бу эса пахта етиштиришни яна 300 минг тонна кўпайтириш имкониятини беради. **(Қарсаклар).**

Пахта етиштиришни кўпайтиришнинг учинчи катта резерви шуки, биз экин майдонларини кенгайтиришимиз керак. Бу соҳада бизнинг катта имкониятларимиз бор. Мирзачўл ва Марказий Фарғонада ҳали қўл тегилмаган, жуда катта массивлар бор. Биз бу чўллардаги массивларни унумдор ерларга айлантирмоқ, бу ерларни совет кишисига хизмат қилдирмоқ учун ҳамма чораларни кўрамиз. Лекин, экин майдонларини кўпайтириш имконияти фақат Мирзачўлда ва Марказий Фарғонадагина мавжуд бўлиб қолмасдан, шу билан бирга республиканинг бошқа районлари ва областларида ҳам бунинг учун катта имкониятлар бор.

Биз КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советидан республиканинг жанубий ва ғарби-жанубий районларидаги ерларни ўзлаштириш тўғрисидаги таклифимизни кўриб чиқишни илтимос қиламиз. Бу районлардаги тупроқ ва иқлим шароити ҳамда табиий газга жуда бой запаслар топилганлиги бир миллион гектарга яқин ерни ўзлаштириб, пахтачилик билан шуғулланадиган жуда катта район вужудга келтиришга имкон беради. Биз шу ерларни суғориш ва ўзлаштириш учун бўладиган харажатларнинг анча қисмини бу ишдан манфаатдор бўлган Самарқанд, Бухоро, Қашқадарё ва Сурхондарё областларининг колхозлари ўз зиммаларига олишларини назарда тутамиз, албатта.

Республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, 1965 йил учун белгиланган даражага гўшт ва сут етиштириш соҳасида 1963 йилда эришишга, пилла етиштириш соҳасида 1964 йилда, луб экинлари ҳосилини етиштириш соҳасида, шунингдек сабзавот, картошка ва полиз экинлари етиштириш соҳасида 1962 йилда эришишга қарор қилдилар.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотининг бошқа ҳамма турлари бўйича ҳам етти йиллик план муддатидан олдин бажарилади.

Ўзбекистоннинг илғор колхозлари қулай иқлим шароитидан ва сув ресурсларидан фойдаланиб, маккажўхори, картошка, сабзи, карам ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан ҳар йили икки марта ҳосил олмоқдалар. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети бу хўжаликлар тажрибаларини кенг ёйиш тўғрисида махсус қарор қабул қилди. Биз маккажўхори, оқ жўхори, эртанги сабзавот ва картошка экиш учун ажратиладиган сувли ерларнинг асосий майдонларида 1960 йилдан бошлаб икки мартадан ҳосил олишга қарор қилдик.

Республиканинг шимолида шоликорликни ривожлантирмоқ учун катта имкониятлар бор. Шоликорлик билан шуғулланадиган махсус совхозлар ташкил қилмоқчимиз ва 1959 йилда олинган 54 минг тонна шоли ўрнига яқин йиллар ичида шоли етиштиришни 120 минг тоннага етказмоқчимиз.

Бизда чорвачиликнинг қоракўлчилик сингари жуда муҳим тармоғини ривожлантирмоқ учун Ўзбекистонда ҳозирча кўпгина қисми фойдаланилмасдан ётган жуда катта имкониятлар бор. Фойдаланилмасдан ётган чўл ва ярим чўл яйловларни аввало колхозларнинг маблағлари ҳисобига, шунингдек давлат ёрдамига таяниб, сув билан таъминлаш ва ўзлаштириш, ихтисослаштирилган янги қоракўлчилик совхозлари ташкил этиш, қоракўл қўйлар сонини кескин равишда кўпайтириб, қоракўл териларини етиштиришни етти йиллик планда кўзда тутилган 2 миллион дона ўрнига 2 миллион 900 минг донага етказишимизга, шунингдек жун ва гўшт етиштиришни кўпайтиришимизга имкон беради.

Республика партия ташкилоти чорвачилик бўйича олинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли равишда бажариш учун илгари йўл қўйилган хатоларни кескин равишда тузатмоқда. Бу хатолар шундан иборат бўлган эдики, қорамоллар, айниқса сигирлар сони якка хўжаликларда жамоат хўжалигидагига қараганда тез кўпайтирилмоқда эди. 1960 йилнинг ўзида колхозлар ва совхозлардаги сигирларнинг сони кўпайтирилиб, етти йилликнинг охирги йили учун мўлжалланган миқдорга етказилади.

Республиканинг кўп колхозлари ва совхозларида чорва моллар маҳсулдорлиги ҳали ҳам кам. Чорва моллар озуқалар билан етарли миқдорда таъминланмаётир. Биз маккажўхори ва бедадан мўл ҳосил олишга ҳали эришганимиз йўқ. Кўп хўжаликларда чорвачилик фермалари малакали кадрлар билан етарли равишда таъминланган эмас. Биз бу камчиликларни тузатиш, чорва моллар маҳсулдорлигини ошириш, паррандалар ва чўчқалар сонини кескин равишда кўпайтириш, аввало маккажўхори экилаётган майдонларни кўпайтириб ва унинг ҳосилдорлигини ошриб, шу тариқа мустаҳкам ем-хашак базаси вужудга келтириш чораларини кўрмоқдамиз.

Ўзбекистонда ғоят қулай шароит борлигига қарамай, мева ва узум жуда кам етиштирилмоқда. Бу соҳада Москва, Ленинград шаҳарларининг, Сибирь ва Узоқ Шарқ шаҳарларининг аҳолиси олдида зиммамизда катта қарз турибди. Республика партия ташкилоти боғдорчиликни ва узумчиликни ривожлантириш юзасидан олинган мажбуриятларни анча ошириб бажариш учун чоралар кўрмоқда.

Техникани тараққий эттириш ва деҳқончилик маданиятини ошириш пахтачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари бўйича етти йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажаришнинг ҳал қилувчи шартидир.

Бу йил техникани тараққий эттириш йўлида катта ғалабалар йили бўлди, барча янги, прогрессив усулларни ишлаб чиқаришга тағин ҳам кенг жорий қилиш йили бўлди. Республика партия ташкилоти КПСС Марказий Комитетининг кўрсатмаларини ва ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевнинг маслаҳатларини оғишмай амалга ошира бориб, халқни деҳқончиликнинг юксак маданияти учун ва комплекс механизацияни жорий қилиш учун курашишга сафарбар этди. Биз Пленумга хурсандчилик билан шуни айтамизки, республика колхозлари ва совхозлари Никита Сергеевичнинг маслаҳатларига амал қилиб, механизацияни активроқ жорий қилишга киришдилар, жазирама офтобда қилинадиган меҳнатнинг бутун оғирлигини машиналарга юклаб, кетмон ишлатмай пахтадан мўл ҳосил олиш ва унинг кўсакларини барвақт очириб олиш мумкинлигига ўз тажрибаларида кўриб ишондилар. Экин майдонининг 40 процентида чигитни режа сими билан квадрат-уялаб экиб, ғўза қатор ораларини машиналар ёрдами билан икки ёқлама ишлаш, кетмонни сиқиб чиқариш 1959 йилнинг ўзидаёқ 44 минг тоннадан кўпроқ чигитни тежашга ва сарфланаётган меҳнатни анча камайтиришга имкон берди. Кетмон ишлатилмаган майдонларда ғўза қатор ораларини ишлаш учун сарфланаётган меҳнат чигит қаторлаб экилган майдонлардагига қараганда 4,5 баравар камайди. Дастлабки маълумотларга қараганда пахтачилик соҳасида сарфланган меҳнат 1959 йилда бундан олдинги йиллагига нисбатан 25 миллион иш куни миқдорида ёки 15 процент камайди.

Яна бунга илова қилиб шуни айтиш керакки, колхозларда ва совхозларда пахтанинг таннархи анча камайди. Бироқ, шуни эътироф қилиш керакки, пахтанинг ҳар бир центнерини етиштирмоқ учун бизда ҳали ҳам кўп меҳнат сарф бўлмоқда ва бу меҳнат 5, 5 иш кунини ташкил этмоқда, ҳар бир центнер пахтанинг таннархи эса, дастлабки қилинган ҳисобларга қараганда бутун республикада ўрта ҳисобда тахминан 200 сўмни ташкил қилади. Бу харажатларни тағин ҳам кескин суратда камайтириш республика партия ташкилотининг энг муҳим вазифасидир. 1960 йилда пахта майдонининг 90 процентида ғўза қатор ораларини икки ёқлама ишлаш, бир миллион гектар ерда эса ғўзани кетмон ишлатмай парвариш қилиш жорий қилинади. Биз ғўза қатор ораларини ишлашнинг оғир қуроли бўлган кетмондан 1961 йилда батамом воз кечиш вазифасини олдимизга қўйдик. **(Қарсаклар).**

Пахтани териб олиш пахтачиликда ҳамиша меҳнат энг кўп сарф қилинадиган иш бўлиб келди. Пахтачиликда сарф бўлган бутун меҳнатнинг ярмидан кўпроғи терим вақтида сарф бўлади. Шунга қарамай, бизда пахта териш машиналаридан ёмон фойдаланиб келинди. Ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев бизга бу ҳақда кўп марталаб айтди, машиналарни пахта далаларига чиқаришга халақит бераётган консерваторлик тўсиқларини олиб ташлашни неча қайталаб талаб қилди.

Бу йил республика партия ташкилоти пахта теришни машиналаштириш йўлини қатъият билан ўтказди. Пахтани машинада териш биз учун, ҳамма кадрларимиз учун жиддий имтиҳондир. Аввало одамларнинг машинага бўлган муносабатини ўзгартириш керак эди. Биз бунга ҳақиқатан эришдик. Кўкламдан бошлаб фақат далаларни, техникани эмас, шу билан бирга одамларни ҳам пахтани машинада теришга тайёрлашга киришдик. Терим ишларини машиналаштириш учун курашга партия ташкилотларининг , раҳбарлари, пахтачиликнинг ном чиқарган усталари бошчилик қилдилар.

Бугун биз КПСС Марказий Комитетига шуни айтишимиз мумкинки, пахта териш машиналари билан 330 минг тонна пахта терилди. **(Қарсаклар).** Ўрта ҳисобда ҳар бир машина билан 50 тоннадан яъни бир теримчи бир мавсумда қўл билан териши мумкин бўлган пахтага қараганда 15 баравар кўп пахта терилди. **(Қарсаклар).**

Пахта териш ишларини механизациялаш ва яхши ташкил этиш бу йил пахта теришда 10 миллион иш кунини тежашга имкон берди. **(Қарсаклар).** Мирзачўл ерларида жойлашган «Малик» совхози комплекс механизацияни кенг қўлланиб, пахтани машиналар билан терди. Совхоз пахтанинг ҳар бир центнерини етиштирмоқ учун сарф бўлаётган меҳнатни ўтган йилдагига нисбатан уч баравар камайтириб, бир центнер пахтани териб олмоқ учун икки иш куни сарфлади, ҳар бир центнер пахтанинг таннархини эса 133 сўмга туширди. **(Қарсаклар).**

Жиззах районида 3 минг гектардан кўпрок ерга чигит экиб, ҳар бир гектаридан 35,5 центнердан ҳосил олган «Москва» колхозида ҳар бир центнер пахтани етиштирмоқ учун 3,5 иш куни сарфланди, ҳар бир центнер пахтанинг таннархи эса 120 сўмга тушди. Китоб районидаги «Қизил юлдуз» колхозида ҳар бир центнер пахтани етиштиришга уч иш куни сарфланди ва бир центнер пахта 130 сўмга тушди.

Республика партия ташкилоти минглаб ажойиб механизаторларни, пахта териш машиналарини ҳайдовчи кишиларни тарбиялаб-етиштирганлиги билан фахрланади. Бир мавсумда ўз машинасида 150 — 200 тонна ва ундан ҳам кўпроқ пахта териб берган Валентин Тюпко, Мелиқўзи Умурзоқов, Турсуной Охунова, Жавод Кўчиев, Қурбон Кенжаев, Назиртош Тўраев, Мурод Холбоев ва пахтани машинада теришда ном чиқарган бошқа кўпгина уста механизаторлар умумхалқнинг муҳаббатига ва таҳсинига сазовор бўлдилар. **(Қарсаклар).** Партия ва ҳукумат республикамиз механизаторларининг меҳнатига юксак баҳо бердилар. Улар Совет Иттифоқининг орденлари ва медаллари билан мукофотландилар.

Бу йил ҳеч бир истисносиз ҳамма совхоз ва колхозларда пахта териш машиналари ишлади. Кўп хўжаликлар ҳосилнинг анчагина қисмини машиналарда териб олдилар. «Малик» совхози ҳосилнинг 75 процентини, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози 49 процентини машиналарда териб олди. «1-Боёвут», «Совой», «Оққўрғон» совхозларида, Қашқадарё областининг Карл Маркс номли, Тошкент областининг «Северний маяк», Наманган областининг Навоий номли, Самарқанд областининг Будённий номли колхозларида ва бошқа хўжаликларда пахтани машинада териш ишлари яхши ўтказилди.

Конструкторлардан Приходько, Аҳмедов ва бошқа ўртоқлар «Ташсельмаш» заводининг коллективи билан ҳамкорликда ишлаб икки қаторли ХВС-1,2 маркали янги машина яратдилар ва уни ишлаб чиқаришни ўзлаштирдилар. Механизаторлар ва ҳамма пахтакорлар бу машинага юксак баҳо бердилар. Шу Пленумда қатнашаётган Мелиқўзи Умурзоқов ва Турсуной Охунова шу машинада жуда яхши ишладилар. Ўртоқ Умурзоқов шу машинада 251 тонна, ўртоқ Охунова эса 210 тонна пахта терди. **(Қарсаклар).**

Албатта, машиналарда терилган 330 минг тонна пахта унчалик кўп эмас, бутун ҳосилнинг 10 процентидан сал кўпроқ қисмини ташкил этади. Лекин биринчи муҳим қадамлар қўйилган, маълум тажриба тўпланган ва яхши машина яратиб берилган ҳозирги пайтда пахта теришни шу етти йилликда энг кўп даражада машиналаштирамиз деб қўйилган вазифани муддатидан олдин бажаришимизга қаттиқ ишончимиз бор. Бутун ҳосилнинг 1965 йилда илгари кўзда тутилганидек 70 процентини эмас, балки 90 процентини машиналарда териб олиш бемалол бажарса бўладиган ишдир. **(Қарсаклар).**

Хрушчев. Мактаб ўқувчилари, студентлар ва солдатлар пахта теришга юборилмаса яхши бўлур эди.

Рашидов. Биз 1960 йилда битта ҳам студент ва ўқувчини, битта ҳам солдатни пахта теришга юбормаймиз.

Хрушчев. Жуда соз бўлади. **(Қарсаклар).**

Рашидов. Лекин, бунинг учун пахта териш машиналари ишлаб чиқаришни, терим олдидан ғўза баргларини тўкдириб юборадиган дорилар ишлаб чиқаришни анча кенгайтириш керак. Бундай мавжуд дорилардан энг яхши натижа берадиган магний хлорати ишлаб чиқаришни кўпайтиришни сўраймиз. Химикатлар етишмаётганлиги ҳозирнинг ўзидаёқ пахтани машинада теришни ривожлантиришга катта тўсқинлик қилмоқда.

Пахтаси машинада териб олинадиган майдонларни бутун чоралар билан кўпайтириш билан бир қаторда агрегатларнинг иш унумини янада ошириш муҳим вазифадир. Пахта териш машиналарини ишлатиш ҳозирги вақтда меҳнат унумдорлигини 2,5 баравар оширмоқда. Лекин пахтанинг чаноқда қолаётган ва ерга тўкилаётган бир қисмини қўлда териб олишга тўғри келмоқда, шу сабабли пахта териш ишларига бўлаётган харажат фақат 15—20 процент камаймоқда. Эски маркалардаги терим машиналари ғўза қатор ораларидан бир марта юриб ўтганидан кейин ҳосилнинг 8—10 процентини ва ундан ҳам кўпроғини ердан териб олишга тўғри келмоқда. ХВС-1,2 маркали янги машина кўсаклардаги пахтанинг кўп процентини териб олган ҳолда, унинг ерга туширган пахтаси 3—5 процентдан ошмайди. Бу йил пахта териш агрегатлари янги конструкцияларининг намуналари синаб кўрилди. Масалан, пневмомеханикали машина пахтани териш вақтида фақат бир процентчасини ерга тушириб юборади. Конструкторлар пахтани машинада терганда ҳосилни ерга туширмайдиган ва ерга тўкилган пахтани териб олишга эҳтиёж қолдирмайдиган қилиб, терим машиналарини яқин 2—3 йил ичида такомиллаштириш вазифасини ўз олдиларига қўйдилар. Бизнинг олимларимиз, селекционерларимиз машинада теришга энг кўп қулайлик туғдирадиган пахта навларини етиштиришга ҳаракат қилмоқдалар.

Ўзбекистонда шу вақтгача машинада терилган пахта бункердан ерга ағдарилиб, сўнгра қопланар эди. Пахтани бўшатиш-юклаш, далада қуритиш ва тозалаш ишларига пахтани машинада теришга сарф бўлган меҳнатнинг қарийб 25 проценти кетади.

Бу йил биринчи марта кўп совхозлар ва колхозлар пахтани териш ва тайёрлашнинг поток методини ташкил этдилар. Бу метод шундан иборатки, пахта машинанинг бункеридан ағдарма аравачаларга туширилиб, тайёрлаш пунктларига олиб борилади ва у ерда транспортёрлар ёрдами билан ғарамланади. Бундай ағдарма аравачаларни Тошкентдаги «Хлопкомаш» заводи ишлаб чиқармоқда. Пахтани териш бундай ташкил этилганида қўл меҳнатига сира эҳтиёж қолмайди, қопканор сарф бўлмайди, пахтанинг сифати сира бузилмайди. Пахтани қопканорсиз ташиш натижасида ҳар бир тонна пахтани ташиганда икки иш куни ва 30 сўм пул тежалади. **(Қарсаклар).** Ҳамма жойда мана шундай рационал технологияга ўтилганида бутун республикада йилига 100 миллион сўмга яқин пул ва 7 миллион иш куни тежалади. **(Қарсаклар).**

Бу муҳим вазифани ҳал қилмоқ учун хўжаликларни ағдарма прицеплар билан етарли миқдорда таъминлаш, тайёрлаш пунктларини пахтани қабул қилиб, ғарамлаб берадиган механизмлар билан ускуналаш, пахтани қуритиш-тозалаш цехларини кенгайтириш ишида бизга ёрдам берилишини сўраймиз. Машинада терилган пахта нам ва хасчўпли бўлади деб чегириб қолишларни йўқотиш масаласини ҳал қилиш зарур.

Пахта териш машинасини такомиллаштириш, ёрдамчи ишларни механизациялаш пахта теримида меҳнат , унумдорлигини 5—6 баравар оширишга ва терим вақтида бўладиган харажатларни анча камайтиришга имкон беради.

Пахта етиштиришда қўл меҳнатидан батамом воз кечмоқ учун механизация воситаларининг ўзигина кифоя қилмайди. Ғўзани парвариш қилишда бу воситалар ёнига кимёвий воситаларни ҳам қўшиш керак. Биз виставкада яхши химикатларни кўрдик. Пахтакорлар олимларимиздан ва кимё саноати ходимларидан шундай химикатларни тез ва кўпроқ ишлаб чиқаришни, бегона ўтлар билан курашишга ва ғўза баргларини терим олдидан тўкдириб юборишга ёрдам берадиган яхши дориларни пахтачилик учун зарур миқдорда беришни илтимос қилмоқдалар.

Пахта теришни механизациялашни ривожлантириш юқори сифатли тола чиқаришни таъминламоқ учун пахта тозалайдиган ускуналарни такомиллаштиришни талаб қилади. Хўжаликларнинг раҳбарлари мўл ҳосил олиш учун курашиб, пахтанинг сифатини кўпинча ҳисобга олмас эдилар. Бизнинг фикримизча, СССР Госплани пахтакор республикалар билан биргаликда пахта тайёрлаш системасини такомиллаштириш имкониятларини ўрганиб чиқиши, хўжаликларнинг юқори навли пахта етиштириш учун бўлган манфаатдорлигини кўтариши керак.

Ўртоқлар! Пахта етиштириш усуллари тубдан ўзгарганлиги натижасида пахтачиликда меҳнатни ташкил этишнинг янги формалари вужудга келди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев пахтакорларнинг Кремлдаги Бутуниттифоқ кенгашида сўзлаган нутқида 25 гектар ердаги ғўзани машина ёрдами билан ўстириб, сўнгра унинг ҳосилини машинада териб олган донгдор механизатор Валентин Тюпконинг ташаббусига юксак баҳо берган эди. Никита Сергеевич: «Биз мана шундай қилишга интилишимиз лозим» деган эди.

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ докладининг охири

Бу йил бизда 5 минг комплекс механизация бригадаси Валентин Тюпко, Қурбон Кенжаев ва Тоғай Абдусаматовлардан ўрнак олиб ишлади. Бу бригадалар республикадаги ҳосилдорлик ва меҳнат унумдорлигининг ўртача кўрсаткичларига нисбатан пахтадан 12 процент кўп ҳосил олдилар ва уни етиштириш учун сарфланадиган меҳнатни 28 процент камайтирдилар. **(Қарсаклар).** Етиштирилган пахта бригаданинг ҳар бир аъзосига 5,8 тоннадан тўғри келди, Ўзбекистон колхозлари ва совхозларида ҳар бир ишловчига тўғри келадиган миқдордан тахминан икки баравар ошиқ бўлди. Бу бригадалар умуман бутун республикада 1965 йил учун мўлжалланган даражага эришдилар. Шу Пленумда қатнашаётган донгдор механизатор Валентин Тюпко бу йил ўзининг тўртта ўртоғи билан 301 тонна яъни ҳар бир киши бошига 60 тоннадан пахта териб берди. Пахтанинг ҳар бир центнерини етиштирмоқ учун 10 соат сарфланди, ҳар центнер пахтанинг таннархи камайтирилиб 87 сўмга туширилди, ёки бутун республикадагига қараганда 2,5 баравар арзонлаштирилди. **(Қарсаклар).**

Ўртоқ Умурзоқовнинг комплекс механизация бригадаси ҳар бир гектаридан 52 центнердан, ўртоқ Жўраев бригадаси 53 центердан, ўртоқ Юсупов бригадаси 50 центнердан, ўртоқ Тўраев бригадаси 49 центнердан пахта етиштирди. Мана шу ва бошқа кўп бригадаларда пахтанинг ҳар бир центнерига 14—20 соатдан меҳнат сарфланди, ҳар центнер пахтанинг таннархи 90—100 сўмга тушди. Комплекс механизация бригадалари тузиш жуда тўғри иш бўлиб чиқди. Ўзбекистон партия ташкилоти меҳнатни ташкил этишнинг бу янги формасини бутун чоралар билан қувватлаб ривожлантира беради, чунки бу янги форма арзон пахта етиштиришни кўпайтириш ва деҳқончилик маданиятини ошириш учун курашда ҳал қилувчи кучдир. 1960 йилнинг кўкламига қадар барча комплекс механизация бригадаларида технология карталари тузилади.

Кўп йиллардан бери республикада кузги шудгорга етарли аҳамият берилмас эди, ғўза ва бошқа баҳори экинларнинг кўп қисми кўкламда ҳайдалган ерларга экиларди. Бу эса, ҳосилдорликни оширишга тўсқинлик қиларди, қўшимча маблағ ва меҳнат сарфланишига сабаб бўларди. Бу йил партия ташкилоти ҳосилни йиғиб-териб олиш вақтидаёқ кузги шудгорни авж олдиришни таъминлади, бу эса ҳозирги кунгача 1 миллион 300 минг гектар ерни, яъни ўтган йилнинг шу вақтидагига қараганда 2 баравардан зиёдроқ ерни шудгор қилиб қўйишга имкон берди.

Ҳосилдорликни янада ошириш вазифаси минерал ўғитларни тағин ҳам кенг қўлланишни талаб қилади. Гўнг ва бошқа органик ўғитларни ерга кўпроқ солиш бизнинг шароитимизда ҳам жуда муҳим деб ҳисоблаймиз. Ўзбекистон колхозлари ва совхозлари 1960 йил ҳосилини таъминламоқ учун ҳар бир гектар ерга камида 10 тонна органик ўғит солиш мажбуриятини олдилар.

Бизнинг шароитимизда деҳқончилик маданиятининг юксак даражада бўлиши ерни сув билан етарлик таъминлашга ва суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати яхши бўлишига чамбарчас боғлиқдир. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети жуда катта ёрдам бериб турганликлари, мамлакатимиздаги ҳамма халқлар қардошларча ёрдам бериб турганликлари туфайли Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Ўзбекистон пахтакорлари суғориш ишларини ривожлантирмоқ учун кўп иш қилдилар. Пахтачиликни янада юксалтириш манфаатлари бундан буён ҳам суғоришни муттасил ривожлантириб боришни, ерларни сув билан таъминлашни яхшилашни ва уларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашни талаб қилади. Биз шу етти йилликда 600 минг гектарга яқин ернинг захини ва шўрини кеткизиш, 1 миллион 200 минг гектар майдондаги суғориш шохобчаларини қайта қуриш вазифасини ўз олдимизга қўйдик. Бу вазифани бажариш Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Хоразм, Фарғона областларининг ва Қорақалпоғистон Автоном республикасининг кўп колхозларида ва совхозларида пахта ҳосилдорлигини кескин равишда кўтаришга имкон беради.

Суғориш каналларида сувнинг шимилиб кетишини камайтириш пахтакор районлар учун муҳим проблемадир. Бизнинг фикримизча, кимёгарлар бизга бу мақсад учун зарур воситаларни яратиб беришда катта ёрдам кўрсатишлари мумкин.

Ҳар бир уяга чигитни белгилаб қўйилган миқдорда экиш усулига яқин йиллар ичида ўтишдек муҳим агротехника тадбири ҳам деҳқончилик маданиятини ошириш тўғрисидаги талабларнинг биридир. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг маслаҳати билан бу йил биз ҳар бир уяга аниқ белгиланган миқдорда чигит экишни [illegible] қилиб кўрдик, ҳар бир уяга 5 донадан чигит экиб яхши натижаларга эришдик. Олатдаги квадратуялаб экишга нисбатан бундай усул билан экилганида ҳар бир гектарига чигит сарфлаш 70 килограммдан 20 килограммгача камайди. Яганалаш учун сарфланадиган меҳнат 2,5 баравар камайди: Шу тажриба асосида сеялка анча такомиллаштирилди, чигитнинг тукини тозалайдиган яхши аппарат яратилди. 1960 йилда янги усул билан чигит экиш анча кўпайтирилади. Биз 1961 йилдан бошлаб, бу истиқболи жуда яхши бўлган агротехника тадбирини кенг жорий қиламиз. Белгиланган миқдорда чигит экиш усулига ўтиш ҳар йили бир неча ўн минг тонна чигитни тежашга, кўп миқдорда ёғ ва кунжарани қўшимча равишда ишлаб чиқаришга имкон беради.

Республика партия ташкилоти пахтачиликда техникани тараққий эттиришнинг партия белгилаб берган программасини муваффақиятли равишда амалга оширмоқ учун ҳамма чораларни кўради, лозим бўлган ҳамма ишларни қилади. Пахтанинг ҳар бир центнерини етиштириш учун сарфланаётган меҳнат етти йилликнинг охирига бориб икки баравардан зиёд камайтирилади ва 2—3 иш кунидан ошмайдиган бўлиб қолади. Ишларни янада механизациялаш йўли билан 1960 йилнинг ўзидаёқ колхозчилар учун белгиланган меҳнат кунлари минимуми камайтирилади. Тажриба шуни кўрсатдики, меҳнат кунлари минимуми ҳаддан ташқари ортиқ қилиб белгиланганлиги механизациялашга, айниқса пахта териш ишларини механизациялашга халақит бермоқда, меҳнат ресурсларидан нотўғри фойдаланишга олиб келмоқда. меҳнат унумдорлигини оширишга ва колхоз ишлаб чиқаришини комплекс ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда.

Бу йил республика колхозлари маъмурий бошқарув аппаратидаги ортиқча штатларни тугатиш, колхоз раисларининг ва бошқа раҳбар ходимларнинг иш ҳақини тартибга солиш соҳасида бирмунча иш қилдилар. Маъмурий бошқарув аппаратларида ишлаётган ходимлардан 7 мингга яқин киши, яъни ҳар бир колхозда деярлик 7 тадан ходим қисқартирилди. Бу эса, 3 миллион 200 минг меҳнат кунини тежашга имкон берди. Меҳнат унумдорлигини етти йиллик планда белгиланган миқдорда ошириш, колхозларнинг ишларини янада такомиллаштириш пахтачиликда шуғулланаётган ишчи кучидан анча қисмини бошқа ишларга ўтказишга имкон беради. Булардан янги ерларни ўзлаштириш ишларида, боғдорчилик, узумчилик, пиллачилик, чорвачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда фойдаланиш мумкин бўлиб қолади.

Кейинги йилларда қишлоқ хўжалигида партия амалга оширган катта тадбирлар колхоз тузумини янада яшнатишнинг ҳал қилувчи шарти бўлиб қолди. Ўзбекистон колхозларидаги бўлинмас фондларнинг ҳаммаси 1958 йилда 8,5 миллиард сўмни ташкил қилди, колхозларнинг асосий фондлари эса кўпайиб 1953 йилдаги 4,5 миллиард сўмдан 6.3 миллиард сўмга етди.

Республика партия ташкилоти партиянинг колхоз-кооператив мулкини умумхалқ мулкига аста-секин яқинлаштириш тўғрисидаги таълимотига амал қилиб, бу етти йилликда колхозларда пул маблағларини бўлинмас фондларга ажратишни кескин равишда кўпайтириб, буни 30 процентга етказишни таъминлайди. Бу эса кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш асосида колхозларнинг ижтимоий бойлигини кўпайтиришга, қишлоқ меҳнаткашларининг моддий фаровонлигини ва маданий савиясини янада юқори кўтаришга имкон беради.

Ўзбекистоннинг пахтакор колхозлари кўп йиллардан бери биргалашиб йирик ирригация иншоотлари, колхозлараро электростанциялар, йўллар қурмоқдалар, яйловларни сув билан таъминламоқдалар ва ўзлаштирмоқдалар, янги ерларга сув чиқармоқдалар. Ўзбекистон ва Тожикистон пахтакорларининг ғайрати ва давлатимизнинг ёрдами билан Катта Фарғона ва Шимолий Фарғона каналлари қурилди. Халқ қурилиши йўли билан Жанубий Фарғона канали, Ўрта Тўқай ва Каттақўрғон сув омборлари қурилди. Ўзбекистоннинг пахтакор колхозлари Қуйимозор ва Учқизил, Чимқўрғон ва Туябўғиз сув омборларини қуришда қатнашдилар. Фарғона водисининг колхозлари Марказий Фарғона ерларини ўзлаштиришга 1953 йилдан бери 450 миллион сўм пул сарфладилар. Республиканинг бошқа областларидаги колхозлар бу ташаббусдан ўрнак олдилар.

Кўп хўжаликлар магистрал автомобиль йўллари қуришда ҳамда шу хўжаликларни район ва область марказлари билан боғлайдиган йўлларни обод қилишда ўз маблағлари билан қатнашдилар. Республикада йўл хўжалигини яхшилаш учун кейинги уч йил ичида бирталай иш қилинди. 2,5 минг километрдан кўпроқ асфальт йўл, шу жумладан фақат шу йилнинг ўзида 1100 километрдан кўпроқ асфальт йўл қурилди ва реконструкция қилинди. 800 километрлик катта йўл магистрали — Ленин номидаги Катта Ўзбек тракти, 240 километрлик Тошкент-Қўқон йўли ва бошқа йўллар қурилди ва такомиллаштирилди. Колхозлар шу йўлларни қуришда ўз маблағларини аямадилар.

Республика колхозлари бу ажойиб традицияни ривожлантириб, етти йил ичида ирригация, мелиорация ва йўл қурилишларига, шунингдек яйловларни ўзлаштиришга қарийб 4 миллиард сўм сарфламоқчилар. Демак, ўтган етти йилдагига қараганда бу ишга тўрт баравардан ҳам ортиқ маблағ сарфланади. Дастлаб бу ишга икки миллиард сўм сарфланиши мўлжалланган эди.

Колхозлар техника сотиб олишга, ремонт-техника базасини вужудга келтиришга 5 миллиард сўмдан зиёдроқ яъни ўтган етти йил ичида сарфланганига қараганда уч баравар кўп маблағ сарфлайдилар, электрлаштиришга, интернат-мактаблар, касалхоналар, туғруқхоналар, колхозчилар учун уйлар, ошхоналар, новвойхоналар ва ишлаб чиқариш бинолари қуришга қарийб 9 миллиард сўм сарфлайдилар.

Колхозларда бунчалик кенг миқёсда ўтказиладиган капитал қурилиш кўпгина колхоз посёлкаларининг қиёфасини ўзгартириб юбориши мумкин. Ўртоқ Н. С. Хрушчев колхоз қишлоқларининг қиёфаси анча кўримсиз эканлигини тўғри кўрсатиб ўтган эди.

Россия Федерацияси ва Украина колхозларидан ўрнак олиб, шунингдек Марказий Фарғонани ўзлаштириш билан шуғулланувчи колхозлараро кенгаш тажрибаси асосида республикада 1960 йилда деярлик ҳамма районларда колхозлараро қурилиш ташкилотлари тузиш, қурилиш билан шуғулланадиган районлараро, областлараро бирлашмалар тузиш мўлжалланмоқда, шунингдек бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган корхоналар тузиш мўлжалланмоқда. Республикада ёпиштирувчи ва деворбоп материаллар ясаш учун катта хомашё запаслари бор. Ўзбекистон колхозлари 1960—1961 йилларнинг ўзидаёқ колхозлараро цемент заводлари, керамзит, шифер ишлаб чиқарадиган корхоналар, йиғма темир-бетон ишлаб чиқарадиган полигонлар қуришлари мумкин.

Хрушчев. Колхозларнинг пул маблағларини бирга қўшиб цемент заводлари қуриш керак, оз бўлса ҳам, лекин юксак даражада машиналашган, иш унуми юксак бўлган заводлар қуриш керак. Сизларнинг республикангиз унчалик кенг эмас, шу сабабли агар майда заводлар қурилса бу нарса хўжаликлар учун фойдали бўлмайди.

Рашидов. Тўғри, Никита Сергеевич.

Колхозлараро қурилиш ташкилотларини тегишли механизмлар билан таъминлаш, уларни бинокорлик материаллари ва электр ускуналар билан таъминлашни тартибга солиш масалаларини ҳал қилиш пайти ҳам келди.

Энди, ўртоқлар, республикада пахтачиликни ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг ҳамма тармоқларини янада ривожлантириш билан боғлиқ бўлган бошқа бир қанча масалаларга тўхталиб ўтишга ижозат бергайсиз.

Дала ишларини ўз вақтида ва юқори сифатли қилиб ўтказиш қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари учун, айниқса пахтачилик учун ғоят катта аҳамиятга эгадир. Юқори ҳосил олаётган хўжаликлар эришган муваффақиятнинг сири ҳам шундаки, бу хўжаликлар чигитни энг яхши муддатларда, 6—8 кун ичида экиб олмоқдалар, тупроқни ва экинларни ўз вақтида ва яхши сифатли қилиб ишламоқдалар, экинларни суғоришни ва озиқлантиришни ўз вақтида ўтказмоқдалар.

Биз ишларни ҳамма жойда мана шундай ташкил этишни таъминламоқ учун ички ресурсларнинг ҳаммасидан фойдаланамиз, албатта. Лекин пахтачиликни энергетика билан, биринчи навбатда ҳайдов тракторлари билан таъминлашни йўлга қўйиш жуда ҳам яхши бўлур эди, бу эса дала ишларини ўз вақтида ва юқори сифатли қилиб ўтказишга ёрдам беради.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Пахтачиликдаги ишларни комплекс механизациялаш чоралари тўғрисида»ги қарорида техникани тараққий эттиришнинг катта программаси белгилаб берилган. Шу қарорда республика заводларига мамлакатнинг барча пахтакор республикалари учун янги техникани ишлаб чиқариш вазифаси юклатилган. 1960—1963 йилларда биз 146 типдаги янги машиналарнинг тажриба нусхаларини ишлаб чиқишимиз ва тайёрлашимиз керак, бу машиналар пахтачиликдаги ишларни тўла равишда механизациялаш учун зарур. Шунга мувофиқ тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишларини кенг равишда ўтказиш, машинасозлик заводларини реконструкция қилиш ва ихтисослаштириш мўлжаллаб қўйилди.

Биз СССР Госпланидан, шунингдек тракторсозлик ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги билан шуғулланаётган мамлакатнинг етакчи институтларидан бу муҳим вазифани ҳал қилишда бизга ёрдам беришларини илтимос қиламиз.

Ўртоқлар! Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Ўзбекистон юксак даражада ривожланган, биринчи даражали индустрияга эга бўлган, машиналашган йирик қишлоқ хўжалигига, илғор фан ва маданиятга эга бўлган социалистик республика бўлиб қолди. **(Қарсаклар).** Ўзбекистон ССР да саноат ишлаб чиқаришининг 70 та тармоғи ва тури, 1.300 тадан кўпроқ йирик корхона бор. Ўзбекистон саноатининг ялпи маҳсулоти революцияга қадар бўлган даражадан 18 баравар ошиб кетди. Қишлоқ хўжалиги таниб бўлмас даражада ўзгарди. Пахта етиштириш революцияга қадар бўлган даврдагига нисбатан олти баравардан зиёдроқ, пилла етиштириш қарийб уч баравар кўпайди. Олий ва ўрта таълимнинг ривожланганлиги, матбуотнинг ривожланганлиги даражаси жиҳатидан, театрлар, клублар, кутубхоналар, медицина муассасалари ва бошқа маданий муассасаларнинг кўплиги жиҳатидан Ўзбекистон Шарқнинг биз билан чегарадош мамлакатлари у ёқда турсин, ҳатто Ғарбдаги энг тараққий этган капиталистик мамлакатлардан ҳам олдинда бормоқда.

Мана шуларнинг ҳаммасига ўзбек халқи жонажон Коммунистик партиянинг доно раҳбарлиги, кўп миллатли Ватанимиз халқларининг улуғ дўстлиги туфайли эришди. **(Қарсаклар).**

Республика ўзининг ҳақиқатан тарихий муваффақиятларига Совет Иттифоқидаги ҳамма халқларнинг ва аввало оғамиз улуғ рус халқининг беғараз ёрдам бериб келганлиги туфайли эришди. **(Қарсаклар).** Ўзбек халқи донгдор Урал металлургларининг пўлат ва прокат ишлаб чиқаришни ташкил этишда кўрсатган ёрдамини ҳамиша зўр миннатдорчилик билан эсда тутади. Биз ўзимизнинг заводларимиз чиқараётган машиналар билан фахрланамиз ва Москва, Ленинград, Киев ҳамда бошқа шаҳарлардаги ўртоқларимиз республикада машинасозлик саноатини яратишда ўзларининг кўп меҳнатларини сарфлаганликларини самимий миннатдорчилик ҳислари билан доим эсда тутамиз.

Биз Бутуниттифоқ кўмир конларидан бизга тўхтовсиз юборилаётган кўмир эшелонларини кўриб, Донбасс, Кузбасс ва Қарағанда шахтёрларига табиий бойликларни ўзлаштиришда бераётган ёрдамлари учун қизғин ташаккур изҳор қиламиз.

Тўқимачилик корхоналарида чиқарилаётган газламаларни қўлимизга олар эканмиз, ўзларининг қимматли тажрибаларини бизга ўргатган ва ўргатаётган Москва ва Иваново тўқимачиларини яхши сўзлар билан эсга оламиз. Қишлоқ хўжалигимизда ишлаб турган жуда кўп техникага Ростов ва Харьков, Сталинград, Челябинск, Владимир, Минск шаҳарларидаги ҳамда бепоён социалистик юртимизнинг бошқа шаҳарларидаги машинасозларнинг меҳнати сарф бўлганлигини яхши биламиз.

Мана шуларнинг ҳаммаси СССР халқлари улуғ яратувчилик кучининг, қардошларча дўстлигининг тантана қилганлигини кўрсатувчи ёрқин далилдир. Ҳозир пахтакор колхозлар техника билан яхши қуролланганлар, кўп миқдорда минерал ўғитлар олмоқдалар. Колхозларнинг ижтимоий ишлаб чиқариши мустаҳкамланганлиги ва кенгайганлиги қишлоқ меҳнаткашлари турмушининг моддий даражасини юксак даражада оширишни таъминлашга имкон берди. Ўзбекистон колхозлари катта-катта даромад олмоқдалар. Қишлоқ хўжалигининг бошқа кўп маҳсулотларига қараганда пахтага яхши ҳақ тўланмоқда. Колхозлар давлатга сотаётган пахтанинг харид нархи совхозлар топшираётган пахтанинг харид нархидан анча ошиқдир.

Ҳозирги вақтда бизнинг колхозчиларимизнинг меҳнатига тўланаётган ҳақ билан бошқа кўпгина қардош республикалар колхозчиларининг меҳнатига тўланаётган ҳақ нотекис бўлиб қолганлигини кўрмаслик мумкин эмас. Шу сабабли биз пахта, луб экинлари ҳосили ҳамда бошқа баъзи маҳсулотларнинг харид нархларини қайтадан кўриб чиқиб, бу нархларни камайтириш пайти келди деб ҳисоблаймиз. Бу эса маҳсулот таннархини янада камайтириш ва колхозларда кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш соҳасида тағин ҳам активроқ ишлашга ёрдам беради, бу тадбир ўз навбатида экин майдонларини кенгайтиришга, ҳосилдорликни оширишга, пахта, луб экинлари ва бошқа экинлар ҳосилини етиштиришни кўпайтиришга, саноатни хомашё билан, аҳолини эса озиқ-овқат маҳсулотлари билан мўлкўл қилиб таъминлашга, пахтакорларнинг моддий фаровонлик ва маданият даражасини тағин ҳам юқори кўтаришга имкон беради. Оқибат натижада бу нарса мамлакатимиз халқларининг бузилмас дўстлигини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади. **(Қарсаклар).**

Шунга кўра биз СССР Госпланига, СССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, СССР Молия министрлигига, пахтакор республикалар билан биргаликда пахта, луб экинлари пояси ва пахтакор республикаларнинг колхозлари давлатга сотаётган бошқа баъзи бир қишлоқ хўжалик маҳсулотлари учун белгиланган харид нархларини камайтириш масаласини кўриб чиқишни ва бу тўғридаги таклифни КПСС Марказий Комитети ҳамда СССР Министрлар Советига кўриб чиқиш учун киритишни топширишни сўраймиз.

Ўртоқлар! Пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда Ўзбекистон эришган муваффақиятлар партия ташкилотлари омма орасида олиб бораётган ташкилотчилик ишлари ва сиёсий ишлар кучайтирилганлигининг натижасидир.

Партия комитетлари хўжалик масалалари билан конкрет ва оператив равишда муайян мақсадга қаратилган ҳолда шуғулланадиган бўлиб қолдилар, колхозчилар, совхоз ва РТС ишчилари, қишлоқ хўжалик мутахассислари билан тез-тез маслаҳатлашадиган, янги резервларни топиб ишга соладиган бўлиб қолдилар. Улар фан ва техниканинг энг янги муваффақиятларини ишлаб чиқаришга зўр бериб жорий қилмоқдалар, Валентина Гагановага эргашган илғор бригадаларнинг, механизаторларнинг қимматли ташаббусларини ҳар томонлама қувватламоқдалар, коммунистик меҳнат бригадалари ва зарбдорларининг ҳаракатини бутун чоралар билан ривожлантирмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг колхоз ва совхоз бошланғич партия ташкилотларининг ролини янада ошириш тўғрисидаги, уларнинг ташаббусини ва активлигини бутун чоралар билан ривожлантириш тўғрисидаги кўрсатмалари қишлоқ хўжалигини юксалтириш ишида жуда катта аҳамиятга эгадир. Республикадаги совхоз ва колхоз партия ташкилотлари анча ўсди, ташкилий жиҳатдан мустаҳкамланди. Кейинги йилларда қишлоқ хўжалигида шуғулланаётган коммунистларнинг сони бир ярим баравар кўпайди. Ҳозир кўп колхозлар ва совхозларда партия аъзолари ва кандидатларининг сони 50—100 кишига боради.

Ўзбекистон партия ташкилоти колхозлар, совхозлар ва чорвачилик фермаларини малакали кадрлар билан мустаҳкамлаш соҳасида бир талай иш қилди. Совхоз директорларининг деярли ҳаммаси ва колхоз раисларининг ярмидан кўпроги ўрта ва олий маълумотга эга. Қишлоқ хўжалик мутахассисларининг сони уч баравар кўпайди. Фақат шу йилнинг ўзидагина республика қишлоқ хўжалигига юзлаб мутахассислар юборилди. Бригадирлар ва ферма мудирлари орасида механизаторлар, агрономлар, зоотехниклар, ўрта мактабни тамомлаган ёш ходимлар тобора кўпаймоқда.

Республика партия ташкилотлари район звеносини кадрлар билан мустаҳкамлашдек муҳим ишга кўп эътибор бермоқдалар. Кейинги йилларда область ва республика ташкилотларининг ходимларидан 300 дан кўпроқ киши қишлоқ район партия комитетлари ва район ижроия комитетларининг раҳбарлик ишларига юборилди. Яқинда бўлиб ўтган район партия конференцияларида кўпгина райкомларнинг составига қишлоқ хўжалик мутахассислари сайланди. Ҳозир районларнинг катта кўпчилигида агрономлар, зоотехниклар, инженер-механизаторлар партия райкомларининг секретарлари бўлиб ишламоқдалар.

Тошкент корхоналари ва республиканинг бошқа шаҳарларидаги корхоналарнинг инженерлари ва техникларидан кўп киши киевликлар ташаббусидан ўрнак олиб колхозларга доимий ишлаш учун жўнаб кетди.

Кейинги уч йил ичида Ўзбекистонда 427 колхоз йириклаштирилди, бунинг натижасида ер ва сув ресурсларидан яхшироқ фойдаланиш, техникани тағин ҳам кенг қўлланиш учунгина эмас, шу билан бирга хўжаликларни яхши ташкилотчилар билан мустаҳкамлаш учун ҳам қулай шарт-шароит вужудга келди.

Республикада 42 та қишлоқ районы тугатилди, совет аппаратидан 2.300 дан кўпроқ киши бўшаб қолди. Бу кишиларнинг кўпчилиги колхозлар ва совхозларда ишлаш учун юборилди. Район бошқарув органларини сақлаш учун қилинаётган харажатлар йилига 21 миллион сўмдан кўпроқ миқдорда қисқарди. Умуман республикада штатларни қисқартиш ва иш ҳақини тартибга солиш натижасида 70 миллион сўмдан кўпроқ маблағ тежалди.

Биз кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиб ишлатиш ва тарбиялаш масалаларига бундан буён ҳам бутун эътиборимизни бериб турамиз, ходимларнинг топширилган иш учун бўлган жавобгарлик ҳиссини ошира берамиз, чунки бу соҳада бизда камчиликлар оз эмас. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленуми етти йиллик планда кўрсатилган жуда катта вазифаларни назарда тутиб, кадрлар билан ишлаш масаласини махсус равишда кўриб чиқди.

Ўзбекистонда маданий қурилиш, аҳолининг турмушини яхшилаш, савдо-сотиқ ва соғлиқни сақлаш ишларини яхшилаш соҳасида катта иш қилинди. 1960 йилда ҳамма мактаблар бир смена бўлиб ишлашга батамом ўтказилади, медицина муассасаларини ривожлантириш соҳасида етти йилликда белгиланган топшириқ бажарилади.

Республика партия ташкилоти идеология ишларини кучайтириш, омманинг коммунистик онглилигини ошириш учун амалий чоралар кўрмоқда. Бу йил меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашни кучайтириш масалаларига бағишланиб, республика кенгаши, пленумлар ва активларнинг йиғилишлари, Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг прогрессив аҳамияти масаласига бағишланиб, бирлашган илмий сессия, Ўзбекистон интеллигенциясининг иккинчи съезди, ижодий ташкилотларнинг съездлари ўтказилди. Партия ташкилотлари оғзаки ва матбуот пропагандасини ҳамда агитацияни кучайтиришга ҳаракат қилмоқдалар, аҳоли орасида олиб борилаётган оммавий-сиёсий ишларнинг хилма-хил ҳамма формалари ва методларидан фойдаланишга, бутун идеология ишини турмуш билан, хўжалик ва маданий қурилишнинг кундалик вазифалари билан маҳкам боғлаб олиб боришга интилмоқдалар. Ўзбекистон Компартияси ҳамма кадрларимизни, ҳамма коммунистларни ва меҳнаткашлар кенг оммасини интернационализм руҳида, умумдавлат манфаатларини чуқур тушуниш ва маҳаллийчиликнинг ҳар қандай кўринишларига нисбатан муросасиз бўлиш руҳида, коммунизм улуғ ишига чексиз садоқат руҳида тарбиялашга энг катта аҳамият бермоқда.

Пахтачиликни ва республика халқ хўжалигининг бошқа тармоқларини юксалтириш учун курашда, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишида касаба союзлар ва комсомолнинг роли кучайди. Касаба союзлар меҳнаткашларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш, заводлар, фабрикаларда, совхоз ва РТСларда социалистик мусобақани ташкил этиш масалалари билан активроқ шуғулланадиган бўлиб қолдилар. Республикамизнинг минглаб йигитлари ва қизлари, комсомоллари техникани пахтачиликка жорий қилиш ва деҳқончилик маданиятини ошириш учун курашга қўшилдилар. Улар комплекс механизация бригадалари тузмоқдалар, органик ўғитларни тайёрлаш ва далаларга чиқариб қўйиш ишларини уюштиришда қимматли ташаббус кўрсатмоқдалар. Ёшларнинг меҳнатдаги ташаббускорлиги, ижодий ғайрати ҳақиқатан ҳам чексиз ва чегарасиздир.

Ўртоқлар! Ўзбекистон партия ташкилоти шуни жуда яхши биладики, бу эришилган ютуқлар қилиниши лозим бўлган катта ишнинг бошланишидир, холос. Биз кибрланиш, хотиржамлик ва бепарволикнинг ҳар қандай кўринишларига қарши курашиб келдик ва бундан буён ҳам курашамиз. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ҳисоботи бу Пленумда муҳокама қилинаётганлиги етти йиллик планни муддатидан олдин бажариш соҳасида зиммамизга олган катта мажбуриятларни ҳеч сўзсиз бажариш учун партия, мамлакат олдида бизнинг устимизга айниқса катта масъулият юклайди.

КПСС Марказий Комитети Пленумини ишонтириб шуни айтишга ижозат бергайсизки, марксизм-ленинизм улуғ идеяларига чексиз содиқ бўлган, жонажон Коммунистик партия, унинг ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитети теварагида маҳкам жипслашган Ўзбекистон партия ташкилоти, республиканинг ҳамма меҳнаткашлари партия XXI съездининг, КПСС Марказий Комитети шу Пленумининг тарихий қарорларини муваффақиятли равишда амалга оширмоқ учун, етти йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажармоқ учун ўз кучларини аямайдилар ва мамлакатимизда коммунизм қуриш улуғ ишига муносиб ҳисса қўшадилар! **(Қарсаклар).**

КПСС Марказий Комитети Пленумининг қатнашчилари Кремль театрида

Волга дарёси бўйидаги шаҳарлар бадиий ҳаваскорлик коллективлари ва артистлари томонидан 23 декабрда Кремль театрида кўрсатилган концерт «Халқ кўрки» деб аталади (сценарийчи ва постановкачи И. Шароев). Ана шу гўзал концертда бўлган ҳар бир киши улуғ рус дарёсининг қудратли нафасини, унинг соҳилларида қад кўтарган шаҳарларнинг жўшқин ҳаётини ҳис этиб турди. Астрахань, Сталинград, Саратов, Куйбишев, Қозон, Горький шаҳарлари қанотли теплоход бортида артистлар билан биргаликда завқли «саёҳат» қилаётган томошабинларнинг кўз олдиларидан гўё ўтиб тургандек эди. Ашулаларда, шеърларда Волга бўйидаги бепоён далаларнинг кўрки, совет кишиларининг меҳнат поэзияси куйланар эди. Артистларнинг чиқишлари кинохроника кадрлари билан алмашиниб, уларда Волга дарёси бўйидаги улуғвор қурилишлар, Волга бўйининг ажойиб кишилари суратга олинган эди.

Ленин номидаги Волга гидроэлектростанциясини ишга тушириш ҳақидаги ҳужжатли кадрлар, Волга халқ хори ижросидаги «Жигулида байрам» ашула-хореография картинаси айниқса кучли таассурот қолдиради.

Концерт охирида Кремлнинг жуда аниқ қилиб ишланган ташқи кўриниши намоён бўлади. Волга соҳилларидан жонажон пойтахтга қизғин фарзандлик саломи топширилади. Томошабинлар концертнинг ҳамма қатнашчиларини чин кўнгилдан олқишлайдилар.

Кремль театрида бўлган концертда А. Б. Аристов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, М. Г. Первухин, Д. С. Полянский ўртоқлар, КПСС Марказий Комитети Пленумининг қатнашчилари ва меҳмонлар ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Қўқонда ўзбек совет адабиётининг классиги Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийга ҳайкал қуриш ва ҳайкал лойиҳасини тузиш учун очиқ конкурс ўтказиш тўғрисида

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган куннинг 70 йиллигига бағишлаб 1960 йил октябрида ўтказиладиган юбилей муносабати билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети **қарор қилди:**

Қўқонда ўзбек совет адабиётининг классиги Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийга ҳайкал ўрнатилсин.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ҳайкали лойиҳасини тузиш учун очиқ конкурс программаси ва шартлари тасдиқлансин.

Конкурс жюриси қуйидаги составда тасдиқланди: Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари С. О. Азимов (жюри раиси), Фарғона область ижроия комитетининг раиси С. К. Камолов, Ўзбекистон ССР Маданият министри С. М. Муҳаммедов, Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг биринчи секретари К. Н. Яшин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги моддий маданият ёдгорликларини сақлаш комитетининг раиси А. М. Муродхўжаев, Ўзбекистон Архитекторлар союзининг раиси М. С. Булатов, Ўзбекистон Рассомлар союзининг раиси И. И. Икромов, ҳайкалтарош Н. И. Кримская, Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи В. Жаҳонгиров (жюри секретари), ёзувчи С. Абдуллаев.

Фарғона области ижроия комитети (ўртоқ Камолов)га Қўқонда Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ҳайкалини ўрнатиш учун бир ой муддат ичида майдон белгилашни топширди.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги (ўртоқ Муҳаммедов)га ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги моддий маданият ёдгорликларини сақлаш комитети (ўртоқ Муродхўжаев)га Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ҳайкали юзасидан тегишли лойиҳа-смета ҳужжатларини уч ой муддат ичида тайёрлаш ва бу иншоотни юбилей кунларида қуриб битказиш топширилди.

ҚОҒОЗ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ПЛАНИНИНГ МУДДАТИДАН ИЛГАРИ БАЖАРИЛГАНЛИГИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги марказий статистика бошқармасининг ахбороти

Қоғоз саноатининг ходимлари КПСС XXI съезди қарорларини муддатидан илгари бажариш учун курашиб, қоғоз ишлаб чиқариш йиллик планини 1959 йил 24 декабрда бажардилар.

Пландан ташқари 50 минг тоннага яқин қоғоз ишлаб чиқарилади.

Областимиз экономикаси янада ривожланади

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент область Советининг VII чақириқ V сессияси бўлиб ўтди. Сессияда область халқ хўжалигини ривожлантириш 1960 йил давлат плани, областнинг 1960 йилги маҳаллий бюджети ҳамда 1958 йилги маҳаллий бюджетнинг бажарилиши ҳақидаги масалалар муҳокама қилинди.

Область халқ хўжалигини ривожлантириш 1960 йил давлат плани ҳақида область план комиссиясининг раиси депутат ўртоқ Ғ. Толибов доклад қилди. Докладчи орденли областимиз меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумини муносиб кутиб олиб, саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажарганликлари ҳамда етти йилликнинг иккинчи йилида областнинг экономика ва маданиятини янада ривожлантиришнинг катта истиқболлари ҳақида гапирди.

1960 йилда область саноати, Тошкент Халқ хўжалиги кенгашига қарашли корхоналар ишлаб чиқарадиган маҳсулотларни ҳам қўшиб ҳисоблаганда, 1959 йилдагига нисбатан 12 процент кўп маҳсулот тайёрлайди. Оғир саноат тармоқлари, айниқса, юксак суръатлар билан ривожланади. Маҳаллий Советларга қарашли корхоналарда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш анча кўпаяди. Шунингдек етти йилликнинг иккинчи йилида областда 455 минг тонна пахта етиштирилиши кўзда тутилади. Луб, картошка ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳосилдорлигини ошириш, чорвачилик ва боғдорчиликни ривожлантириш соҳасида катта ишлар қилинади. Пахтачиликни комплекс механизациялаш ҳамда алмашлаб экиш кенг авж олдирилади. 67 колхоз ва 6 совхозда алмашлаб экиш кенг қўлланилади. Республикада янги ерларни ўзлаштириш учун 300 миллион сўм маблағ ажратилган бўлса, шундан тўртдан уч қисми Тошкент областида янги ерларни ўзлаштиришга сарфланади.

Халқ хўжалигини ривожлантириш планида областда капитал қурилиш ишлари кўламини кескин равишда кенгайтириш кўзда тутилган. Фақат маҳаллий Советлар йўли билан уй-жой бинолари ва маданий-маиший объектлар қуриш учун ажратиладиган капитал маблағ 1959 йилдагига нисбатан 43,6 процент ортади. Докладчи бу рақамларни келтириш билан бирга областда бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган айрим корхоналар 1959 йилги ишлаб чиқариш планларини бажармаганликлари ҳақида ҳам гапириб ўтди.

Сессияда 1960 йилги маҳаллий бюджет тўғрисида область молия бўлимининг мудири депутат Я. Эльчибеков ва бюджет комиссиясининг раиси депутат С. Нишонбоев ўртоқлар доклад қилдилар. 1958 йилги бюджетнинг бажарилиши ҳақида гапирган ўртоқ Нишонбоев давлат маблағини тежаб-тергаб сарфлаш ўрнига, айрим жойларда ундан ноўрин фойдаланилганлигини таъкидлаб ўтди. У айтдики, айрим район соғлиқни сақлаш ва маориф, маданият бўлимлари бу соҳада катта хатога йўл қўйганлар. Жумладан Бекобод, Янгиер шаҳарларида кино хизматчиларига мукофот бериш учун кўпгина маблағ сарфланган ва кино кўрсатишдан келган даромад ғайри қонуний харажат қилинган. Оҳангарон шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими (мудири ўртоқ Илҳомов) керагидан ортиқ маблағ сарфлаган. Шунингдек Бўстонлиқ район халқ маорифи бўлими (мудири Бердалиев) 322 минг сўмни ноўрин сарфлаган ва 14 ўқитувчига ортиқча ҳақ тўлаган. Орджоникидзе районидаги 2-мактаб-интернатда кераксиз безаклар учун жуда катта маблағ исроф қилинган. Бундай мисоллар бошқа районларда ҳам бор. Областнинг 1960 йилги маҳаллий бюджети сессия томонидан 581.682 минг сўм миқдорида тасдиқланди.

Сессияда сўзга чиққан депутатлардан Сирдарё район ижроия комитетининг раиси Аҳмедов, Ўрта Чирчиқлик Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. Эрматов, Чиноз район партия комитетининг секретари Н. Қирғизбоев, Оҳангарон шаҳар партия комитетининг секретари А. Г. Батигин ва бошқа ўртоқлар капитал қурилиши учун кўпроқ маблағ ажратилиши, айниқса ўқишларни бир сменага кўчириш муносабати билан янги мактаблар, мактаб-интернатлар қуриш зарурлиги, касалхона, ясли ва бошқа маданий-маиший муассасалар қурилиши учун кўпроқ маблағ ажратиш ҳақида ҳамда ажратилган маблағлардан тўғри фойдаланиш тўғрисида гапирдилар.

Область маданият бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Пидаев маданий муассасалар тармоқларини кўпайтириш соҳасидаги ишга кенг жамоатчилик, айниқса комсомолларни жалб этиш тўғрисида гапирди. Область соғлиқни сақлаш бўлимининг бошлиғи ўртоқ Хошимов областда аҳолига медицина хизмати кўрсатиш анча яхшиланганлиги, область соғлиқни сақлаш бўлимининг 20 врач ва хамшираси Гагановачи врачлар ташаббусига қўшилиб, узоқ районга бориб ишлаш истагини билдирганликларини кўрсатиб ўтди.

Сессияда ташкилий масалалар ҳам кўрилди. Автомобиль ва тош йўллар область бошқармасининг бошлиғи қилиб ўртоқ Т. Турдиев тасдиқланди. Область суди составига Ж. Жамолов ва М. Исломова ўртоқлар киритилди.

Арчамизни ўзимиз ясаган нарсалар билан безатамиз. В. Салов фотоэтюди.

ГЕОГРАФЛАР ОТАХОНИ

География илмидан хабардор бўлиб Иброҳим Мирзабоевни билмайдиган одам Ўзбекистонда топилмаса керак. Ўрта Осиёда биринчи географлардан ҳисобланган И. Мирзабоев 30-йиллардаёқ «Магеллан» номи билан бутун республикага шуҳрат таратган эди. Иброҳим ака шундай катта обрўэътиборга кўп йиллик самарали меҳнати, ажойиб педагогик таланти ва камтарлиги туфайли эришди.

И. Мирзабоев 1909 йилда Тошкентдаги Комсомол маҳалласида туғилди. Жуда ёшлигиданоқ географияга қизиққан Иброҳим ака Тошкент педагогика техникумида, сўнгра Самарқанд педакадемиясида илм олди. 1939 йилдан буён Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтида ҳамда бир неча йиллардан бери пойтахт олий партия мактабида географиядан дарс бериб келмоқда. И. Мирзабоев бой педагогик тажриба орттирди, юзлаб кадрлар етиштирди. Шунинг учун ҳам уни институтнинг ёш ўқитувчилари, ўрта мактаб педагоглари ўзларининг отахонлари деб ҳисоблайдилар.

Ўртоқ Мирзабоев қишлоқ активлари мактаблари учун география дарслиги ёзган. Ҳозирги вақтда эса, Сурхондарё областининг ишлаб чиқариш кучларини ўрганиш юзасидан илмий-тадқиқот иши ёзаётир.

И. Мирзабоевнинг туғилганига 50 йил, илмий педагогик фаолиятига 30 йил тўлди. Шу муносабат билан яқинда Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институти табиийт-география факультети илмий Советининг кенгайтирилган мажлиси ўтказилди. Ўртоқ Мирзабоевни табриклаш учун мажлисга унинг шогирдлари — республикамизнинг таниқли географлари йиғилдилар. Институт география кафедрасининг мудири доцент М. Ю. Мирбобоев ўртоқ Мирзабоевнинг ҳаёти ва илмий фаолияти ҳақида доклад қилди. Бу ерга тўпланганлар юбилярни самимий юрак сўзлари билан табрикладилар.

М. НАБИХОНОВ,
С. МУСАЕВ.

ЯНА ИККИ АКАДЕМИК

Яқинда Москвада РСФСР Педагогика Фанлари академиясининг янги академиклар, корреспондент аъзолари ва академия президиумининг янги составн сайланди. Бунда Ўзбекистон олимларидан икки кишига фахрли унвонлар берилди.

Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институти ўзбек тили кафедрасининг мудири, филология фанлари доктори, профессор Виктор Васильевич Решетов РСФСР Педагогика фанлари академиясининг академиги ва президиум аъзоси қилиб сайланди. Ўрта Осиёнинг йирик олими, институт педагогика кафедрасининг мудири, педагогика фанлари доктори Сиддиқ Ражабович Ражабов академиянинг корреспондент-аъзоси деган шарафли унвонга сазовор бўлди.

НИКОЛАЙ КУЗНЕЦОВ

қандай ҳалок бўлган

Разведкачи партизан, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Николай Иванович Кузнецов совет кишиларининг қалбидан чуқур жой олган. Унинг номи афсонавий қаҳрамонлик, она-Ватан ва Коммунистик партияга муҳаббат, садоқатнинг символи бўлиб қолган.

Улуғ Ватан уруши йилларида фашистлар ичкарисида кураш олиб борган бу ажойиб қаҳрамоннинг тақдири, ҳаётининг сўнгги соатлари мамлакатимиз меҳнаткашларини ҳалигача қизиқтириб келарди. Яқиндагина унинг қандай ҳалок бўлганлиги аниқланди.

... 1944 йилнинг кўкламида Николай Иванович Кузнецов ва унинг жанговар дўстлари Ян Станиславович Коменский ва Иван Васильевич Белов Львовда қўмондонлик топшириғини бажаргандан сўнг, ғолибона жанглар билан ғарбга қараб келаётган армиямизга қўшилиб олишга ҳаракат қиладилар. 8 мартдан 9 мартга ўтар кечаси улар Львовнинг Бродоский районидаги Боватин қишлоғига етиб келадилар. Бу қишлоқ фронт линиясига яқин эди.

Жуда қийналган ва оч қолган партизанлар бироз дам олиш ва исиниш учун қишлоқ чеккасидаги деҳқон хонадонига кирадилар. Худди шу вақтда украин миллатчилари яширин ташкилотининг каллакесарлари кўчадан ўтиб қоладилар. Ярим кечада чироқ ёниб турган уй улар эътиборини тортади. Автомат ва милтиқ билан қуролланган ўнга яқин қутирган бандерачилар уйга бостириб кирадилар. Уларнинг бошлиғи немис офицери кийимидаги совет партизанини таниб, ҳаяжондан «Зиберт!» деб қичқириб юборади. Львов кўчасида Галициянинг фашист вице-губернатори Отто Бауэр ва юқори мартаба эгаси доктор Генрих Шпайдер ўлдириб кетилганидан сўнг гестапо немис офицери Пауль Зиберт номи билан юрган Кузнецовнинг боши учун 25 минг немис маркаси беришга ваъда қилган эди.

Кузнецов миллатчилар хонага кириши биланоқ граната портлатади. Ҳаммаёқни сариқ аланга тутиб кетади. Яраланган бандерачилар қўрқувдан бақирардилар.

Николай Кузнецов хона остонасида қаттиқ жароҳатланиб ҳалок бўлади. Қўрқинч нима эканлигини билмаган совет разведкачиси душман қўлига тирик тушмади. Унинг жанговар сафдошлари ҳам қаҳрамонларча ҳалок бўладилар.

Эрталаб қишлоқ аҳолиси «немис офицери» жасадини дафн этадилар.

Газетхонда Николай Кузнецовнинг ҳалок бўлгани қандай аниқланди деган савол туғилиши мумкин. Бу нарсани аниқлашда Кузнецовнинг жанговар дўсти Н. В. Струтинский, партизанлар Б. И. Сухенко, П. М. Мамонец ва Г. В. Струтинский ўртоқлар ёрдам беришди. Н. В. Струтинский бошчилигида улар разведкачини Львовдан совет қўшинлари турган жойга қайтиб келиши мўлжалланган йўл ўтган шаҳар ва қишлоқларни пиёда айланиб, юзлаб кишилардан сўроқлаб, Украина миллатчилари яширин ташкилотининг собиқ қатнашчилари берган гувоҳликларни синчиклаб ўргандилар. Шундай қилиб Кузнецовнинг дўстлари вақеалар изидан бориб, қадамба-қадам Боватин қишлоғига етиб келадилар.

Шу йил кузда қаҳрамоннинг мозори очилди. Суд-медицина эксперти ёрдамида Львов Медицина институти суд медицинаси кафедрасининг доценти В. М. Зеленгуров қолдиқ суяклардан қаҳрамоннинг склетини тиклади. Ҳозир у марҳумнинг бўйи, неча ёшдалиги, қачон ва ўлимига нима сабаб бўлганини аниқламоқда. Шундан сўнг марҳумнинг бош чаноғи Москвадаги СССР Фанлар академиясининг этнография институтига юборилади. Бу ерда фақат мамлакатдагина эмас, балки чет элларга ҳам машҳур бўлган пластик реконструкция лабораториясида машҳур олим, тарих фанлари кандидати, профессор М. М. Герасимов бош чаноққа қараб Н. И. Кузнецовнинг скульптура портретини тиклайди.

Львовнинг меҳнаткашлари Кузнецовнинг ажойиб қаҳрамонликлари билан боғлиқ бўлган бу шаҳарнинг гўзал ерида диллардан ўчмас халқ қасоскори, жасур разведкачи хотираси учун ҳайкал тикламоқдалар.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

Дружиначилар газетаси

Янгийўл шаҳрида ташкил этилган кўнгилли халқ дружинасининг фаолияти кундан-кунга яхшиланиб бормоқда. Дружиначилар биркитилган участкаларда садоқат билан ишлаб, жамоат тартиби ўрнатишга муносиб ҳисса қўшаётирлар.

Дружиначилар штаби халқ кўнгиллиларнинг ишини оммалаштириш юзасидан зарур тадбирларни кўрмоқда. Яқинда бу ерда «**Дружиначи**» газетаси чиқарила бошланди. Ўзбек ва рус тилларида чиқаётган бу газета ўз саҳифаларида дружиначилар ва милиция ходимларининг ишини кенг ёритмоқда.

«Дружиначи»нинг биринчи сонидаги «Янгийўл тинч ва осойишта бўлади» деган сарлавҳали мақолада дастлабки қилинган ишлар якунланган. Пойафзал фабрикаси партия ташкилотининг секретари ўртоқ А. Иброҳимов ўз мақоласида дружиначи И. Фозилов, А. Саидовларнинг яхши ишлаб, милиция ходимларига яқиндан ёрдам бераётгани ҳақида батафсил ёзган.

Участка милицияси ўртоқ Мирзаев ўз хабарида Келибоев, Фомичев, Қобилов каби ишчиларнинг жамоат тартибини сақлашда актив иштирок этаётганини кўрсатувчи фактлар келтиради.

Штаб газетасининг нашр этилиши халқ дружинаси ишини янада яхшилашга бевосита ёрдам бермоқда.

МАШҲУР ФИЛОСОФ

Бугун йирик француз философи — материалисти Жюльен Офре де Ламетрининг туғилганига 250 йил тўлди. Жюльен Ламетри 1709 йилда туғилган. Касби врач бўлган бу олим XVIII аср француз буржуа революциясининг ғоявий тайёрлашда, француз буржуазиясининг феодал-абсолют тузумига қарши курашида муҳим роль ўйнаган. У, феодализмга нисбатан прогрессив бўлган буржуа жамиятининг мафкурачиси, философи сифатида майдонга чиқди. Ламетри идеализм, теология, схоластика, консерватив медицинага қарши кураш олиб борган. Шунинг учун ҳам у руҳонийлар, ҳукмдорлар томонидан таъқиб остига олинган.

Ламетри 1745 йили «Руҳнинг табиий тарихи» асарини нашр этди. Бу асарда илгари сурган атеистик фикрлари учун у руҳонийлар ва ҳукмдорлар томонидан қувғин қилинади. Натижада Голландияга кўчиб кетишга мажбур бўлади. Ламетри бу ерда ўзининг машҳур асари «Инсон — машина»ни нашр эттиради. Бу асар учун руҳонийлар философга ўлим жазоси берилишини талаб қилдилар. Голландиялик схоластлар ва ҳукмронлар билан тўқинишлар уни бу мамлакатдан чиқиб Германияга кўчиб кетишга мажбур қилади. Ламетри Германияда яшаган даврида ҳам схоластика ва теологияга қарши курашини давом эттиради. У 1748 йилда «Инсон — ўсимлик» ва 1750 йилда эса «Эпикур системаси» асарларини нашр эттиради. Ламетри 1751 йилда вафот этади.

У йирик атеист ва материалист эди. Ламетри материализмининг асосий хусусияти шундаки, у дунё объектив борлиқдан иборат, табиатнинг асосида материя ётади, унинг бўйи, эни, узунлиги (кўлами) бор ва у ҳаракат қилади деб билди. Ламетри фикрича, материя кўламга эга бўлиши ва мустақил ҳаракат қила олишидан ташқари, сезиш, ҳис қилиш қобилиятига ҳам эга. Ламетри табиатнинг уч ҳолатини — неорганик, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини ягона бўлган моддий борлиқнинг турли формалари деб билган.

Ламетри материалистик ва атеистик таълимоти билан идеализмга, динга зарба беради. У, илоҳий руҳ ҳақидаги диний уйдирмага қарши чиқди, руҳ тушунчасини — инсоннинг тафаккур ва ҳис қилиш қобилияти деб билди. Ламетри руҳий ҳодисалар материя, тана, жисм ҳолатига боғлиқлигини исботлади. У онг, руҳ юксак тараққий этган материянинг алоҳида хусусияти деб билди, лекин онгни механика қонунлари асосида тушунтирди.

У, билишнинг ягона предмети моддий дунё, илмий тафаккурнинг бирдан-бир манбаи эса сезгидир деди. У, сезгиларни ҳақиқат критерияси, деб тушунтирди. Ламетри билиш нарсаларни ҳиссий идрок қилишдан бошланади ва назарий умумлашмаларгача кўтарилади деб эътироф қилади.

Ламетрининг идеализмга қарши кураши ва материалистик қарашлари Марксгача бўлган материализмни ривожлантиришда муҳим роль ўйнади. Ламетри жамият ҳодисаларини тушунишда идеалист эди. У, кишиларни сиёсий ва гражданлик эркинликлари билан таъминлайдиган жамиятни идеал деб билди. У хусусий мулк ва савдо эркинлиги барча гражданлар манфаатини ифодалайди ва шахснинг озодлигини билдиради деб тушунтирди. Лекин Ламетри камбағалларга озодлик бериш тарафдори эмас эди. Бу масалада Ламетри дунёқарашининг буржуа чекланганлиги аниқ кўринади.

Ламетри атеизми ҳам чекланган эди. У, дин фан кишилари учун керак эмас, балки камбағаллар учун керак дейди. Ламетрининг материализми механик ва метафизик материализм эди. Чунки Ламетри ҳаракатни механик, метафизик тарзда тушунди. У, ҳаракат натижасида эскининг ўлиши ва янгининг пайдо бўлишини билмади.

Ламетрининг илғор дунёқарашни ривожлантиришдаги роли катта. В. И. Ленин XVIII аср француз материалистларининг, хусусан Ламетрининг атеистик қарашларига юқори баҳо бериб, бундай деган эди: «XVIII асрдаги эски атеистларнинг ҳукмрон динга очиқдан-очиқ ва усталик билан ҳужум қиладиган, жанговар, жонли ва талантли публицистикаси одамларни диний уйқудан уйғотиш учун, кўпинча марксизм тўғрисида айтилган ва билиб танлаб олинган фактлар билан бутунлай исбот этилмаган деса бўладиган, одамларни зериктириб юборадиган қуруқ гаплардан кўра минг марта яхшироқ хизмат қилиши мумкин; ҳолбуки, марксизм тўғрисидаги бундай гаплар бизнинг адабиётимизда жуда кўп учрайди ва буларда (айбни яширишдан фойда йўқ) кўпинча марксизм бузиб кўрсатилади» (Асарлар, 33 том, 232 бет).

Ҳозирги замон буржуа мафкурачилари XVIII аср француз материалистларининг материалистик, атеистик таълимотини нотўғри тушунтирмоқдалар. Уларга қарши қатъий курашмоқдалар.

Ҳозирги кунда империализм ўз умрини узайтириш учун ўлмиш қолдиқларидан бири ҳисобланган диндан зўр бериб фойдаланишга уринмоқда. Илғор кишилар, француз ватанпарварлари идеализм, динга қарши курашда XVIII аср француз материалистлари жумладан Ламетри асарларидан кўп нарсани ўрганмоқдалар.

Қ. МИРЗАЖОНОВ.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ ЧЕТ ЭЛЛАРДА 26 ВИСТАВКА ВА ЯРМАРКА ТАШКИЛ ҚИЛАДИ

Совет Иттифоқи 1960 йилда чет элларда 14 виставка ва 12 ярмарка ташкил қилади. Келгуси йил кўкламида Будапештда, Аддис-Абебада, Ослода, Бухарестда ва чет давлатларнинг бошқа пойтахтларида совет саноат, маданият ва илмий виставкалари очилади. Март ойида Совет Иттифоқи Женевада бўладиган Халқаро автомобиль виставкасида қатнашади. Совет фани, техникаси ва маданияти ютуқларининг Прагада ўтказиладиган виставкаси чет эллардаги энг катта кўкламги виставка бўлади.

Ёз фаслида Совет Иттифоқи Варшавада, Пхеньянда ва бошқа баъзи шаҳарларда виставкалар ташкил қилади.

Куз фаслида чет элларда айниқса кўп совет виставкалари ва ярмаркалари ташкил қилинади. Ана шу вақтда Австрия, Болгария, Бирлашган Араб Республикасининг Сурия районн, Ҳиндистон, Тунис, Югославия ва бошқа мамлакатлар аҳолиси улуғ социалистик давлатнинг халқ хўжалиги ва маданиятни ривожлантириш соҳасида эришган ажойиб ютуқлари билан танишади.

Францияда Совет Иттифоқининг атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида эришган ютуқларини кўрсатадиган махсус виставка очилади. (ТАСС).

ФРАНЦИЯ ҚИЗИЛ КРЕСТИНИНГ ТАШАККУРИ

Мальпассе тўғонининг ўпирилиши натижасида Франциядаги Фрежюс шаҳри аҳолисининг бошига тушган фалокат муносабати билан, Совет Қизил Кресги зарар кўрган кишиларга 30 минг сўм миқдорида пул ёрдами берган эди.

СССР Қизил Крест ва Қизил Ярим-ой жамиятлари Союзи Ижроия Комитетининг раиси профессор Г. А. Митерев номига Франция Қизил Кресги Раиси Андрэ Франсуа Понсэ жанобларидан қуйидаги мазмунли телеграмма келди:

«Миллий офат муносабати билан кўрсатган бирдамлигингиз учун ҳамда зарар кўрган аҳолига олижаноблик билан берган ёрдамингиз учун Сиздан беҳад миннатдормиз. Сизнинг хайрихоҳлигингиздан ғоят мамнунмиз ва Сизга ташаккурларимизни изҳор қиламиз. Франция Қизил Крести Раиси».

Швеция матбуоти КПСС Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида

СТОКГОЛЬМ, 23 декабрь. (ТАСС). Стокгольм газеталари кеча Москвада очилган КПСС Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида бугун ахборотлар бериб, Пленумнинг Совет Иттифоқи қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш масалаларига бағишланганлигини кўрсатиб ўтмоқдалар. «Стокгольмс тиднинген» газетаси Пленум «Америка Қўшма Штатларига етиб олиш ва уни ўзиб кетиш учун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши соҳасида йирик ҳужум бошлаш планини белгилаб беради» деб таъкидлайди.

РУМИНИЯ МИЛЛАТ МАЖЛИСИДА

БУХАРЕСТ, 24 декабрь (ТАСС). Руминия матбуот агентлиги хабар беради: 23 декабрда Руминия Халқ Республикаси Буюк Миллат Мажлисининг Ташқи сиёсат ишлари билан шуғулланадиган комиссияси ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида СССР Олий Советининг жаҳондаги барча мамлакатларга Мурожаатини муҳокама қилди.

Комиссия мажлисида Ташқи ишлар министрининг ўринбосари Аурел Мэлнэшан халқаро аҳвол тўғрисида доклад қилди. У, СССР Олий Советининг Мурожаати жуда катта аҳамиятга эга эканлигини уқтириб ўтди.

Ҳар томонлама муҳокама қилингандан кейин комиссия аъзолари жавоб лойиҳасини ишлаб чиқдилар. Бу лойиҳа Буюк Миллат Мажлисининг 26 декабрда бўладиган сессияси муҳокамасига тақдим этилади.

Телевизор экранида

25 ДЕКАБРДА

19.00. Ёшлар учун ўзбек тилида эшиттириш. «Истиқбол эгалари» телевизион журнали.

19.40. Рус тилида халқаро обзор.

19.55. Сўнгги ахборот.

20.15. Бадиий фильм — «Ҳувуллаган даштда».

21.55. Ўзбек давлат филармонияси симфоник оркестрининг концерти олиб кўрсатилади. Концертда пианиночи Григорий Гинзбург қатнашади.

БИЛДИРИШ

25 декабрь соат 14 да Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг биносида (Хоразм кўчаси) Тошкент область журналистларининг йиғилиши бўлади.

КУН ТАРТИБИ

«СССР журналистлари биринчи Бутуниттифоқ съездининг якунлари ва область журналистларининг вазифалари ҳақида».

Редактор: З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА— 25/XII да **Фурқат** (билетлар сотилган), 26/XII да **Оқпадар** (билетлар сотилган).

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА 25/XII да **Флория Тоска**, 26/XII да **Дилором**. СССР халқ артисти **Саодат Қобилова** ва Ўзбекистон ССР халқ артисти **Саттор Ярашев** иштирок этади. Дирижёр — СССР халқ артисти **Мухтор Ашрафий**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 25/XII да **Фарғона ҳикояси**, 26/XII да **Равшан ва Зулхумор**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Айиқлар цирки»** аттракциони. Айиқларни ўргатувчи — РСФСР халқ артисти **Валентин Филатов**. Тамоша кеч соат 8 да бошланади. Якшанба куни **3 марта тамоша** кўрсатилади (кундуз соат 1, 4 ва кеч 8 да).

НАВОИЙ номли — эрталаб соат 10 да **Кольцов ҳақида қўшиқ**, кундуз ва кечқурун **Насриддин Хўжандда**.

«ИСКРА» — 1 ва 2-залда кундуз соат 4-35 минутгача ва 3-залда кеч 10-25 минутда **Арафа**, 3-залда кундуз ва кеч 5 дан ҳамма залда **Юқори табақага кириш йўли**.

«ЎЗБЕКИСТОН» — эрталаб соат 10, кундуз 1 ярим, кеч 5 ва 8-20 минутда **Киши фикрини ўзгартирди**, кундуз 11-45 минут, 3-15 минут, кеч 6-45 минут ва 10 да **Дадам, ойим, хотиним ва мен**.

«ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» — эрталаб соат 11, кеч 7 ва 10 яримда **Дадам, ойим, хотиним ва мен**, кундуз 1, 3, кеч 5 ва 9 да **Юқори табақага кириш йўли**.

«СПУТНИК» — кундуз ва кечқурун **Юқори табақага кириш йўли**, кундуз соат 12 ярим, 2 ярим ва кеч 7 яримда **Дадам, ойим, хотиним ва мен**.

КОММУНА УЙИ — кундуз соат 12, 4 ва кеч 8 да **Кольцов ҳақида қўшиқ**, кундуз 2, кеч 6 ва 10 да **Дадам, ойим, хотиним ва мен**.

КИНОЛЕКТОРИЙ — кундуз соат 12, 1-40 минут, 3, 4-40 минут ва кеч 9 да **Сукунат оламида**.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА
мактаб ўқувчиларининг каникул кунларида қўйиладиган спектаклларнинг

Репертуар плани

1 ва 4/I да — **Оқпадар**.
2/I да — **Алишер Навоий** (билетлар сотилган).
3 ва 9/I да — **Фурқат** (билетлар сотилган).
5/I да — **Ганг дарёсининг қизи**.
6/I да — **Оқпадар** (билетлар сотилган).
7/I да — **Гамлет**.
8/I да — **Янги ер**.
10/I да — **Ваня тоға**.

Спектакллар кундуз соат 12 да бошланади. Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

УЗПРОМСОВЕТГА

дурадгорлик-мебелчилик, халқ бадиий касблари, кимё ихтисосларига доир ишлаб чиқариш тажрибаси бўлган **инженерлар**

керак

Тошкент шаҳар, Ленин кўчаси, 27- уйда кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин.

Янгиер кўча, 60-уйда турувчи **Карим Йўлдошев**нинг Колхоз кўчаси, 29-уйда турувчи Мукамбар Усмонова (Йўлдошева)дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район, 3-участка халқ судида кўрилади.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси № 26 **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140, Пропаганда бўлими — 34808, 136, Совет қурилиши бўлими — 136. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040. 135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040,135. Саноат ва транспорт бўлими маданият бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156 Маҳаллий ахборот бўлими — 34048, 132. Секретариат — 29040, 50. Эълонлар бўлими — 38142.

Р 10590. «Қизил Ўзбекистон» «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. Б-1021.